

PIEKSÄMÄKI

Elämäsi asemapaikka

Pieksämäen kaupungin HYVINVOINTIKERTOMUS 2025

SISÄLLYS

OSA 1: VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2025	1
1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelujen ja tuen nettokäyttökustannukset, euroa / asukas	2
2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	3
2.1 TEAviisari	4
2.2 HYTE-kertoimet	6
2.2.1 HYTE-kertoimen tulosindikaattorit	8
2.2.2 HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit	13
3 Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuoden 2025 osalta	21
4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	51
5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	57
6 Kertomuksen vastuutaho ja laatijat	58
7 Kertomuksen hyväksyminen	59

OSA 1: VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2025

Kuntien tulee lakisääteisesti laatia säännöllisin väliajoin hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, joiden avulla seurataan terveyden edistämistä. Valtuustolle laaditaan kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Tämän lisäksi kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. Tämä asiakirja on Pieksämäen kaupungin vuosittainen raportti 2025. Hyvinvoinnin suunnittelussa tärkeää on pitää katse tulevaisuudessa ja turvata kunnan toimintaedellytykset pitkällä aikavälillä.

Sote-uudistuksen myötä hyvinvointityö jakaantui sekä kunnille ja hyvinvointialueelle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ensisijainen vastuu on kunnissa siltä osin kun se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueilla puolestaan on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Hyvinvointialueiden tehtävänä on myös tukea kuntia asiantuntemuksellaan. Ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä lastensuojelu, jotka ovat osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ovat jatkossa sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtäviä. Ehkäisevän päihdetyön vastuut on nimettyä nuorisotoimessa. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ohjaa Etelä-Savon maakuntaliiton, alueen kuntien ja hyvinvointialueen yhteinen kumppanuusstrategia, jossa määritetään yhteisiä tavoitteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyölle. Valmisteilla on Etelä-Savon alueellinen hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2026–2029, jonka painopisteet huomioidaan myös valmisteilla olevaan Pieksämäen kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2026–2029.

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelujen ja tuen nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

Kunnan elinvoimaisuus ja kunnan asukkaiden hyvinvointi liittyvät vahvasti toisiinsa. Verovarojen käyttäminen asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseen tukee hyvinvoinnin ja turvallisuuden kasvua, joka edelleen lisää kunnan talouskasvua. Tavoitteena on, että kaikki asukkaat pysyisivät mahdollisimman työ- ja toimintakykyisinä, jotta he jaksaisivat työskennellä ja yrittää, kasvattaa lapsia ja auttaa ikääntyviä sukulaisiaan. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on lakisääteinen velvoite (Kuntalaki 410/2015).

Hyvinvointikertomus on eri toimialojen yhteistyössä tekemä asiakirja, jonka tarkoitus on toimia johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön perustana. Se on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä kunnan toimista niiden edistämisessä. Hyvinvointikertomus kokoaa olemassa olevan hyvinvointitiedon yhteen asiakirjaan. Se sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin sekä siihen vaikuttaviin tekijöihin, suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä sekä arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta. Pieksämäen kaupungin sähköinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 6.6.2022 § 37. Hyvinvointisuunnitelma kaudelle 2026–2029 on valmisteilla ja tulee päätöksentekoon alkuvuonna.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 12. §:ssä todetaan: ”Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.” Kuntalain (410/2015) mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan keskeinen perustehtävä.

2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Arviointi on koottu monialaisesti hyvinvointisuunnitelmassa valtuuston hyväksymien arviointikriteereiden sekä tilastojen ja verkostossa nousseiden huolen aiheiden pohjalta. Tähän hyvinvointiraporttiin vuodelta 2025 on valittu myös kaikki sähköisen hyvinvointikertomuksen tarjoamat vuosiraportin perusindikaattorit. Raportissa on mukana HYTE-kertoimen tulos- ja prosessi-indikaattorit, jotka ovat avattu taulukossa.

TEAvisari on työväline kunnille. Se on maksuton ja avoin vertailutietojärjestelmä, joka tukee kuntien ja alueiden terveydenedistämistyön suunnittelua ja johtamista. Palveluun kootaan säännöllisesti tiedot suoraan kunnista ja tilastoista. TEAvisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. TEA-termillä tarkoitetaan yhteisön terveydenedistämisaktiivisuutta. [Lisätietoa TEAvisarista tästä.](#)

Etelä-Savon maakunnan hyvinvointisuunnitelmassa 2023–2024, joka kattaa koko väestön hyvinvointia koskevia tavoitteita ja indikaattoreita, linjataan seuraavat hyvinvointia koskevat painopisteet:

- 1. Lisäämme yhdessä tekemistä ja alueellista yhteistyötä vahvistaaksemme asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta.**
- 2. Investoimme kestäväan hyvinvointiin kehittämällä asukkaiden hyvän elämän edellytyksiä.**
- 3. Vahvistamme ja kehitämme turvallisuuskulttuuria ehkäisemällä hyvinvointia vaarantavia riskitekijöitä.**

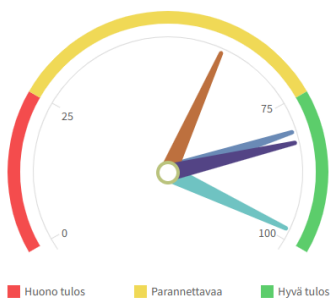
Edellä mainitut painopisteet on huomioitu Pieksämäen kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa.

2.1 TEAviisari

Terveydenedistamisaktiivisuutta mitataan TEAviisarissa seitsemältä toimialueelta. Nämä ovat hyvinvointialueet, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta, kuntajohto ja kulttuuri. Kaikki toimialat eivät ole antaneet tuloksille julkaisulupaa, jolloin niitä ei näy taulukossa. TEAviisari antaa yleiskuvan kunnan terveydenedistamisaktiivisuudesta (kuva alla) ja sivustolta löytyvät myös yksityiskohtaisemmat tiedot. Tarkemmat TEAviisarin vertailutiedot löydät [täältä](#). Alla kuva ja yhteenveto taulukko kaikista sektoreista vuodelta 2025.

Kaikki sektorit : Pieksämäki 2025

- Kuntajohto
 - Perusopetus
 - Lukiokoulutus
 - Ammatillinen koulutus
 - Liikunta
 - Hyvinvointialueet
 - Kulttuuri
- Aineisto päivitetty 19.12.2025

Pisteet	Pieksämäki	Koko maa
Kaikki sektorit	73	72
Kuntajohto	80	87
Perusopetus	60	64
Lukiokoulutus	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	82	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	98	77

ARVIOINTI

Kaikkien sektoreiden yhteenvedossa olemme suurin piirtein samalla tasolla kuin verrokikunnat. Parannettavaa löytyy kuitenkin lähes kaikilla sektoreilla. Kulttuurin TEAviisarissa etenkin kulttuurin saavutettavuus ja kulttuurihyvinvointia tukevat toiminnot toteutuivat hyvin Pieksämäellä. Kulttuuritoimijoiden avustukset on saatu edelleen pidettyä hyvällä tasolla ja yhdistysten ja järjestöjen kiinnostus avustusten tuomiin toimintamahdollisuuksiin on lisääntynyt. Museotoiminnan avulla kehitettiin kyläyhdistysten kanssa kylien yhteisöllisyyttä ja tallennettiin perinnetietoa Pieksämäki-Seuran kanssa yhteistyössä. Perusopetuksessa kehittämiskohteena on yhteiset toimintamallit istumisen vähentämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi sekä yksinäisyyden vähentämiseksi. Pieksämäen perusopetuksessa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit kaikilla kouluilla ja fyysistä aktiivisuutta on pyritty lisäämään ns. liikkuva koulu -periaatteilla ja toiminnallista oppimista lisäämällä.

Yläkoulussa on Suomi liikkeelle -mallin avustuksella Let's Move -hanke jo toisen vuoden peräkkäin, jossa tuetaan nuorten liikunnallista aktiivisuutta koulupäivän aikana. Olemme kehittäneet Seniorit-juniorit tutustumassa tekoälyyn -mallia perusopetuksessa Virtasalmen koululla ja tuettu työikäisten liikkumista Suomi Liikkeelle -mallin avustuksella. Kirjastopalvelut tukivat kuntalaisia Kirjastopalveluita kaikille -hankkeella, jossa parannettiin kuntalaisten monilukutaidon kehittymistä. Seutuopisto on panostanut kurssien saavutettavuuteen kehittämällä mm. hybridikursseja. Pieksämäki osallistui Etelä-Savon muiden kuntien kanssa Yhteisellä koulutiellä -hankkeeseen, jossa laadittiin alueellinen poissaoloihin puuttumisen malli. Toimintamallin avulla pyritään vähentämään koulupoissaoloja. Kahdessa alakoulussa (Harjun koulu ja Kontiopuiston koulu) on toiminut aluehallintoviraston avustuksella koulu-nuorisotyöntekijä, joka on vakiinnuttanut yhteisöllisyyttä tukevat toimintamuodot osaksi koulujen arkea.

Kuntajohdon osalta terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen organisointia, vastuun määrittelyä ja toimeenpanoa on vahvistettu ja vuoden 2026 alussa aloittaa 100 % hyvinvointikoordinaattori. Kestävän kehityksen toimenpiteitä ja ekotukihenkilötoimintaa on edelleen kehitettävä kaupungissa. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa on noudatettu Kiertotalouden ohjelmaa. Liikuntatoimessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen resurssointia liikunta-neuvonnassa lisättiin ja käytössä on painotus ikäryhmittäin: lapset ja nuoret, työikäiset ja ikäihmiset.

Henkilöstön työpanosta muokattiin hankerahoituksen avulla ja panosta lisättiin 1.8.2025 alkaen. Nyt yläkoululla työskentelee MOVE-hankkeeseen 50 %-lla ja 100 %-lla palkatut työntekijät.

2.2 HYTE-kertoimet

Kunnille on otettu vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut ja tehtävät määrittyvät uudella tavalla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ensisijainen vastuu on kunnissa siltä osin kun se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueilla puolestaan on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Hyvinvointialueiden tehtävänä on myös tukea kuntia asiantuntemuksellaan.

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi on otettu käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin. Vuoden 2023 alusta HYTE-kertoimen mukainen summa on jaettu hyvinvointialueille asukasluvun mukaan. Toimintaa ja tuloksia väestötasolla kuvaavat indikaattorit huomioidaan ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoituksen jaossa. (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021). HYTE-kertoimen tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita huolehtimaan tarpeenmukaisesta ehkäisevästä työstä sosiaali- ja terveystaloudissa. Ehkäisevä ja edistävä työ sosiaali- ja terveydenhuollossa on ensiarvoisen tärkeää, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua saadaan hillittyä ja väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä ylläpidettyä ja edistettyä. Pieksämäen kaupunki sai HYTE-kertoimen perusteella erityisvaltion osuutta vuosina 2023; 335 800 euroa, 2024; 363 700 euroa (+ 27 900 €) ja 2025; 384 700 euroa (+ 21 000 €). Kunnan omalla hyvällä verkostoyhteistyöllä on onnistuttu nostamaan kuntaan tulevaa hyte-rahaa kahden viime vuoden aikana yhteensä 48 900 euroa. Pieksämäki on noteerattu koko Etelä-Savon kärkikunnaksi (hyvinvointialueen sisällä) HYTE-rahamen saajana.

Etelä-Savon alueellisen hyte-yhteistyön vahvistuminen tällä valtuustokaudella:

1. Valtuustokauden aikana alueella on käynnistynyt ja toiminut säännöllisesti hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto
2. Valtuustokauden aikana myös erilaiset teemalliset HYTE-verkostot ovat aloittaneet toimintansa eri toimijoiden yhteistyönä:
 - Etelä-Savon elintapaohjausverkosto
 - Etelä-Savon perhekeskustoimijat
 - Etelä-Savon alueellinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä
 - Etelä-Savon lähisuhdeväkivalta työn työryhmä
 - Etelä-Savon varhaisen tuen työryhmä
 - Parisuhteen tuen ja eroauttamisen kehittäjäverkosto

2.2.1 HYTE-kertoimen tulosindikaattorit

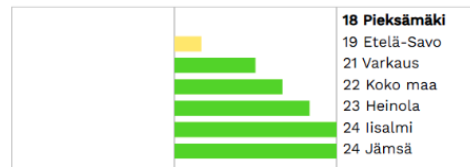
HYTE-kertoimen tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu siten, että **kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa** tuloksiin. Lisäksi eri ikäryhmät ovat indikaattoreissa edustettuina. Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne eivät vaikuttaisi tulokseen, mitataan indikaattoreissa muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus, jotta saadaan tapahtunut muutos. Jos indikaattorin arvo on jo tavoitetilassa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Ongelman yleisyyttä kuvaavissa indikaattoreissa tavoitetasona pidetään alle 5 %:n esiintyvyyttä kohdejoukossa. Tavoitteena on, että kunnat olisivat mahdollisimman samalla viivalla ja, että niiden olisi mahdollista saada aikaan todettavia, positiivisia muutoksia väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

TULOSINDIKAATTORIT

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista.

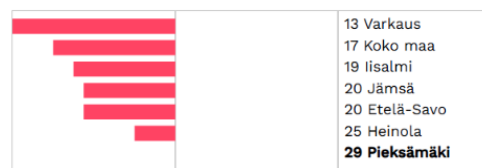
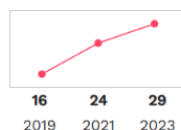
Lähde: Kouluterveyskysely

Kokee terveydentilansa
keskinkertaiseksi tai huonoksi, %
8. ja 9. luokan oppilaista
(P) (VÄH-A) (VÄH-K) (HYTE-K)

Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista. Lähde: Kouluterveyskysely

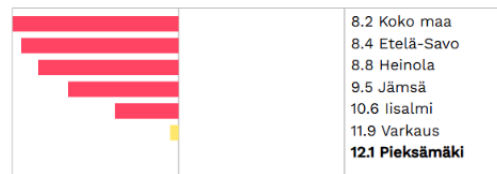
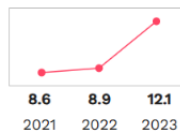
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan
oppilaista
(T) (HYTE-K)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä.

Lähde: Tutkintorekisteri (tilastokeskus)

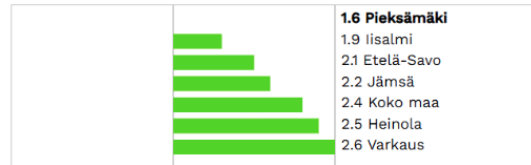
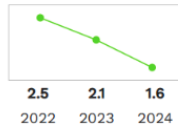
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet
17 - 24-vuotiaat, % vastaavan
ikäisestä väestöstä
(T) (HYTE-K)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä.

Lähde: Toimeentulotukirekisteri

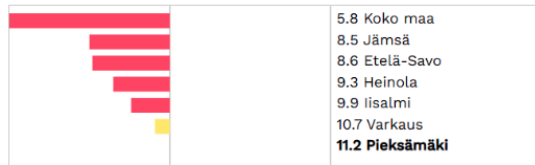
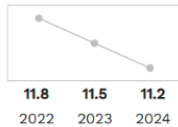
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti
saaneet 25 - 64-vuotiaat, %
vastaavan ikäisestä väestöstä
(T) (HYTE-K) (HYTE-A)

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä.

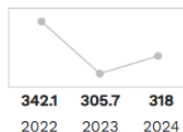
Lähde: Eläketurvakeskus

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25
- 64-vuotiaat, % vastaavan
ikäisestä väestöstä
(P) (HYTE-K)

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön. Lähde: Sotkanet

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät
hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä /
10 000 vastaavan ikäistä
(T) (HYTE-K)

ARVIOINTI

Yläkoulun 8.–9. luokkalaisista nuorista terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi kokevien osuus on ilahduttavasti parantunut peräti 37,93 % paremmaksi, kun taas ylipaino on edelleenkin huolestuttavalla tasolla. Kuitenkin etenkin yläkoululaisten tyttöjen ahdistus ja erilaiset ongelmat ovat lisääntyneet huomattavasti. On hyvä tiedostaa, että lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin ennaltaehkäisy on todella tärkeää. Mielen hyvinvointiin kuuluvat mm. arjen perusedellytysten tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen sekä turvallisen ympäristön luominen. Nämä sisältävät riittävän unen, liikunnan ja ravinnon takaamisen, myönteisten ihmissuhteiden vaalimisen sekä kyvyn tunnistaa ja säädellä tunteita.

Huolestuttavaa on lasten ja nuorten päihteiden käytön, väkivaltaisen käytöksen ja käytös-ongelmien lisääntyminen perusopetuksessa. Iso osa nuorista voi ihan hyvin, mutta ne, keillä ongelmia on, ongelmat ovat moninaistuneet ja lisääntyneet. Lisäksi yläkoululaisista nuorista noin 50 % ei syö kouluruokaa koulupäivän aikana. Myös varhaiskasvatuksessa kiinnipito-tilanteet ovat lisääntyneet.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaiden osuus on lisääntynyt, mikä näkyy monialaisen Ohjaamon sekä nuorten työpajan palveluissa lisääntyneenä asiakasmäärinä. Prosentuaalisesti olemme verokkikuntiin nähden huonoimmalla prosenttiluvulla. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen heti perusopetuksen jälkeen usein heikentää nuoren motivaatiota hakea koulutukseen myöhemmin. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden varhaista tukea tulisi vielä kehittää ja keskittyä entisestään ennaltaehkäisyyn ja ohjaamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen, oppilaitosten ja kunnan eri palveluiden kanssa.

Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneita asiakkaita oli ilahduttavasti vähemmän kuin aikaisemmin. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden määrä on hieman laskenut, mutta verokkikuntiin nähden tulos on heikoin. Mielenterveysongelmat ovat yleisin syy uusiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Erityisesti tämä koskettaa naisia ja alle 35-vuotiaita, joista noin 80 %:lla eläköitymisen taustalla ovat mielenterveysongelmat. Mielen hyvinvointi tulee huomioida laajasti kaikenikäisissä niin arjessa, strategiatasolla kuin kaikessa päätöksenteossakin.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaudet 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä on lähtenyt aavistuksen nousuun. Kaatumisten ehkäisy on tärkeää, sillä kaatumisilla on negatiivinen vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin. Ehkäisemällä kaatumisia voidaan edistää terveyttä, toimintakykyä ja elämänlaatua. Kaatumisia ja putoamisia voidaan ehkäistä iäkkäillä monin tavoin, kuten harjoittamalla tasapainoa ja lihasvoimaa (mm. liikuntatoimi, Seutuopisto), parantamalla kodin turvallisuutta (esim. valaistus, mattojen poisto) sekä tarkistamalla lääkitykset ja terveydentila lääkärin kanssa. Myös katujen kunnossapidolla on tärkeä rooli kaatumisten ehkäisyssä, sillä se vastaa mm. liukkauden ja lumisten esteiden poistamisesta kävelyteillä.

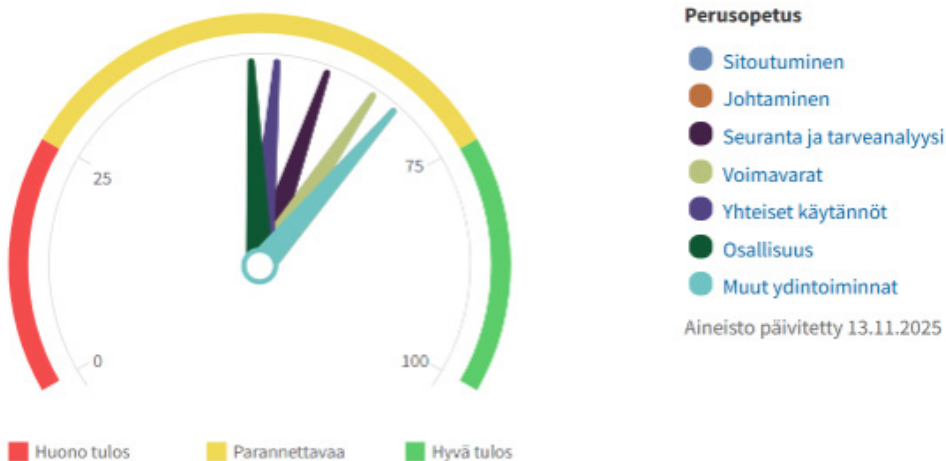
2.2.2 HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit

Toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien avulla pyritään vastaamaan siihen millaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Prosessi-indikaattoreista neljä mittaa kunnan terveydenedistämisaktiivisuutta (TEA) peruskouluissa, viisi (5) liikuntatoimessa, viisi (5) kuntajohdossa ja yksi (1) kulttuurissa. Ne kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

Prosessi-indikaattorit on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Prosessi-indikaattorit Pieksämäen osalta vuodelta 2024 on etsitty TEA-viisarista tähän raporttiin siltä osin, kuin ne ovat löydettävissä.

PERUSKOULUT (4 yksittäistä indikaattoria)

Perusopetus : Pieksämäki 2023

← Pisteet	Pieksämäki	Heinola	Jämsä	Varkaus	Iisalmi	Koko maa
Perusopetus	60	66	68	66	71	64
Sitoutuminen 	64	64	56	59	77	57
Johtaminen 	67	85	94	84	87	77
Seuranta ja tarveanalyysi 	58	57	58	67	79	63
Voimavarat 	64	72	80	74	52	61
Yhteiset käytännöt 	52	72	78	68	77	72
Osallisuus 	49	58	61	62	59	60
Muut ydintoiminnat 	67	53	51	51	67	57

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein.

- Kaikissa Pieksämäen kaupungin perusopetuksen kouluissa on tehty koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastukset kolmen vuoden välein, ka = 1.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.

- Kaikissa Pieksämäen kaupungin perusopetuksen kouluissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa, ka = 1.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.

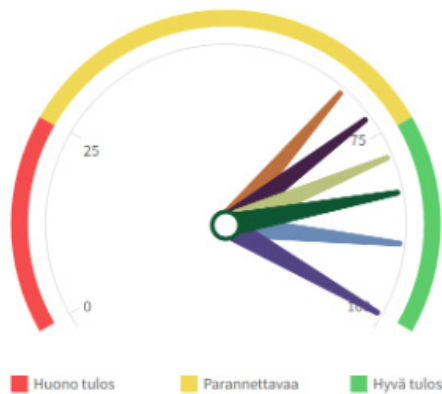
- Kaikissa Pieksämäen kaupungin perusopetuksen kouluissa on käytössä pitkä liikuntavälitunti, ka = 1.

Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuosituksia (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

- Kaikissa Pieksämäen kaupungin perusopetuksen kouluissa noudatetaan kouluruokailusuosituksia, ka = 1.

LIIKUNTA (5 yksittäistä indikaattoria)

Liikunta : Pieksämäki 2024

Liikunta

- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus
- Muut ydintoiminnat

Aineisto päivitetty 13.11.2025

Pisteet	Pieksämäki	Heinola	Jämsä	Varkaus	Iisalmi	Koko maa
Liikunta	82	87	59	69	75	69
Sitoutuminen	90	80	60	71	60	66
Johtaminen	67	100	56	67	89	62
Seuranta ja tarveanalyysi	72	81	27	68	79	72
Voimavarat	78	86	63	73	77	58
Osallisuus	100	100	67	50	67	80
Muut ydintoiminnat	83	74	83	87	80	79

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.

- Lapsille ja nuorille suunnatut uimakoulut ja vauvauinnit toteutuivat suunnitellusti. Uimakouluja oli kaikkiaan kolme (3) kpl ja vauvauinteja käynnistyi, alkeis-, jatko- ja perheuinteja neljä (4) kertaa vuodessa. Uimahallissa toteutettiin peuhupäiviä ja kannustettiin näin lapsia ja nuoria käyttämään uimahallin palveluja vapaa-ajalla. Lomaviikoille järjestettiin uintikampanjoita ja teemapäiviä. MOVE-hankkeen tiimoilta yläkoululaiset saivat uimalipuja ja niitä käytettiin sekä hiihto- että syysloman aikana 110 kertaa.
- Liikuntasalien vuorot jaetaan ikäryhmäperiaatteella niin, että lapset ja nuoret saavat harrastaa iltaisin riittävän aikaisin.
- Varhaiskasvatuksessa toimintayksiköiden vuosisuunnittelua ohjaavaksi yhdeksi painopistealueeksi on valittu monipuolinen ja sykeä nostava liikunta jokaiseen päivään sekä sisällä että ulkona. Lisäksi Hiekanpään päiväkotitoimi on ollut mukana liikunnallisen elämäntavan paikallisessa kehittämishankkeessa ”Seniorit-Juniorit liikkeellä” 2024–2025.

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.

- Kokouksia liikuntaseuroille järjestettiin vuoden aikana kolme (3) kpl, joihin kaikkien seurojen edustus oli kutsuttuna paikalle. Tapaamisissa keskusteltiin liikunnan yleisistä asioista, hankkeista, seurayhteistyöstä, seuravuorojen jakoperusteista ja uusien avustusohjeiden perusteista. Paikalla oli asiantuntijoita (mm. ESLiltä ja Etelä-Savon hyvinvointitarjottimen esittelijät).
- Kulttuurijärjestöille suunnattu Taidetoimijat kokoontui kaksi (2) kertaa ja mukana oli Maakuntaliiton edustus esittelemässä valmisteilla olevaa maakuntastrategiaa.
- Kattojärjestöjen tapaamisia alettiin kutsumaan Järjestöfoorumiksi ja näitä kokoontumisia oli vuoden aikana kaksi (2).

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.

- Seutuopisto tarjoaa monipuolisia liikunta- ja tanssiryhmiä lapsille ja nuorille: keväällä toimi kolme (3) satutanssiryhmää, tanssijamitusryhmä, balettiryhmä, nykytanssiryhmä, nykytanssiryhmä sekä supersankarijumppa, temppuakro ja satujooga. Syksyllä 9 ryhmää: neljä (4) satutanssiryhmää, kaksi (2) tanssijamitusryhmää, balettiryhmä ja nykytanssiryhmä. Ryhmissä osallistujia oli yhteensä 215 lasta ja nuorta.
- Kaikilla perusopetuksen kouluilla annetaan mahdollisuus osallistua Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen harrastustoimintaan. Lapsille vuosittain järjestettävän kyselyn perusteella valitaan toteutettavat harrastustoiminnat. Vuonna 2025 kaikilla kouluilla oli mahdollisuus valita liikuntakerho.

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).

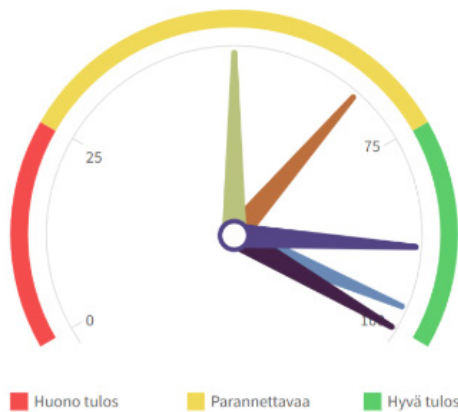
- Viranhaltijat arvioivat liikuntaan liittyvät päätökset etukäteen ja osallistavat myös kuntalaisia mm. investointien suunnitteluun. Osallistavan budjetoinnin tuloksena satsattiin VedenjakajaReitistön ylläpitoon.
- Syksyllä 2025 valmistui laaja liikuntapaikkaselvitys, jossa on kuvattuna kaikki liikuntapaikat, tulevat investointitarpeet sekä liikuntapaikkahoitajien työpanos.

Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

- Liikuntatoimen kehittämistä edistetään seurayhteistyössä ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden monialaisessa johtoryhmässä. Teknisen palvelukeskuksen kanssa on käynnitetty yhteisneuvottelua liikuntapaikkojen kehittämisessä.

KUNTAJOHTO (5 yksittäistä indikaattoria)

Kuntajohto : Pieksämäki 2025

Kuntajohto

- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus

Aineisto päivitetty 13.11.2025

← Pisteet	Pieksämäki	Heinola	Jämsä	Varkaus	Iisalmi	Koko maa
Kuntajohto	80	87	67	90	95	87
Sitoutuminen i	97	100	89	97	88	87
Johtaminen i	67	78	72	72	89	87
Seuranta ja tarveanalyysi i	100	100	70	100	100	95
Voimavarat i	50	75	50	88	100	83
Osallisuus i	89	83	56	94	100	83

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.

- Laaditaan vuosittain sähköinen hyvinvointiraportti, jossa raportoidaan vuosittain pieksämäkeläisten elintapoja ja niissä havaittuja muutoksia.

Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.

- Mittareiksi on valittu THL:n minimietietosisältö (64 eri mittaria) ja ne ovat tämän raportin kappaleessa kaksi. THL:n minimietietosisältö on pohjamateriaalina ja vertailuindikaattorina myös hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2022–2025, jonka kaupunginhallitus hyväksyi 6.5.2022 § 119 ja kaupunginvaltuusto 6.6.2022 § 37.

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.

- Nimetty. Kunnan hyvinvointikoordinaattorina toimii nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori.
- Hyvinvointityön osuus 50 % työajasta. Pieksämäellä toimii poikkihallinnollinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmä ja se kokoontuu säännöllisesti. Lisäksi Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan koordinoima hyvinvointikoordinaattoreista koostuva työryhmä ohjaa ja tukee kunnissa tehtävää HYTE-työtä. HYTE-työ muuttuu Pieksämäellä 100 % työksi 1.1.2026 alkaen. Tämä nostaa jatkossa voimavaraprosenttia, kun työhön on varattu riittävä resurssi.

Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumia.

- Järjestetty kumppanuuspöydät kaksi (2) kertaa, yhden kerran keväällä ja toisen kerran syksyllä (Jäppilä, Virtasalmi, Naarajärvi, uutena Vanaja). Ohjaamalla ja nuorisotila Weturissa järjestetty nuorille mielipidetuokiot kaksi (2) kertaa, jossa nuorilla oli mahdollisuus kommentoida ja kehittää nuorille suunnattuja palveluja. Jalkauduttu yläkoululle ja pidetty pitkällä välitunneilla osallisuustuokioita eri teemalla. Nuorisovaltuusto kokoontunut säännöllisesti ja kaikilla kouluilla toimii oppilaskunnat. Vanhempaintoimikunta toimii yhtä lukuun ottamatta kaikilla kouluilla.
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut järjestäneet kuntalaisillan Seutuopiston kurssitoiminnan kehittämiseen, jalkauduttu marketteihin ja markkinoille kyselemään palautetta toiminnasta. Käytössä sähköiset palaute- ja vaikuttamiskanavat.
- Kattojärjestötapaamiset ja järjestöjen ja kaupungin yhteistyöasiakirja päivitetty kertaalleen ja se on toiminnassa edelleen. Tulevan kaupunkistrategian valmistuessa päivitetään myös käsikirja.
- Kuntaan on laadittu osallisuussuunnitelma monialaisena yhteistyönä.

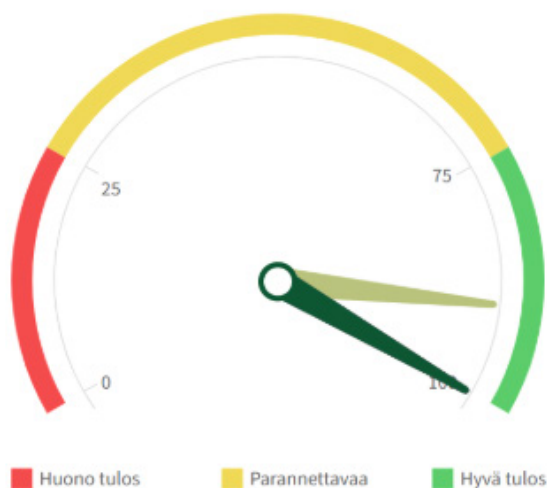
Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.

- Tarkastuslautakunta voi käyttää arviointinsa pohjana hyvinvointikertomuksen hyteker-toimia. Hyte työtä ja arvioinnia esitelty tarkastuslautakunnalle 23.5.2025.

Pieksämäki menestyi vertailussa kuntajohdon osalta kohtuu hyvin. Pieksämäen kokonaiskeskiarvo oli 80 ja koko maassa vastaava keskiarvo oli 83. Esimerkiksi seuranta ja tarveanalyysi, joka kuvaa vastuuväestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden seurantaa ja tarveanalyysia väestöryhmittäin sekä raportointia johtoryhmälle ja luottamushenkilöille, oli Pieksämäellä 100 % ja koko maassa 90 %. Osallisuuden osalta Pieksämäellä on saavutettu 89 % tulos, kun taas koko maassa prosenttiosuus on 83 %. Osallisuusprosentti kuvaa asukkaiden mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin. Kokonaiskeskiarvoa pudotti voimavarat-kohta, joka kuvaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen resurssointia esim. henkilöstön mitoitusta hyvinvointityöhön. Tämä kohta korjautuu seuraavassa arvioinnissa, kun HYTE-työn henkilöstöresurssin osuus nousee 100 % vuoden 2026 alussa..

KULTTUURI (1 indikaattori)

Kulttuuri : Pieksämäki 2025

Kulttuuri

- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus
- Muut ydintoiminnat

Aineisto päivitetty 13.11.2025

← Pisteet	Pieksämäki	Heinola	Jämsä	Varkaus	Iisalmi	Koko maa
Kulttuuri	98	76	71	68	79	77
Sitoutuminen 	100	75	54	52	79	67
Johtaminen 	100	60	80	70	72	86
Seuranta ja tarveanalyysi 	100	92	100	75	67	70
Voimavarat 	90	71	35	64	73	68
Osallisuus 	100	94	67	79	83	81
Muut ydintoiminnat 	100	67	89	67	100	88

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

- Opetus- ja kulttuuriministeriö, Kuntaliitto sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitos selvittävät tiedonkeruulla erityisesti hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resursseja ja toimintakäytänteitä kunnissa. Tiedonkeruu on osa vertailutietojärjestelmää (TEAvisaria) ja toteutetaan joka toinen vuosi. Tiedontuotannon ja tietovarannon kehittäminen liittyy opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan linjauksiin ja niiden seurantaan sekä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) toimeenpanon seurantaan.
- Tiedonkeruu luo tietopohjan, jonka perusteella kulttuuritoimintaa sekä taiteen ja kulttuurin keinoin tapahtuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä voidaan suunnitella, johtaa ja arvioida. Samalla saadaan valtakunnallista vertailutietoa. Osaa tiedoista käytetään hyvinvoinnin ja terveyden lisäosan laskemisessa, jota kehitetään yhdeksi kuntiin valtionosuuden määrittämisen kriteeriksi.
- Pieksämäen kulttuurin TEAvisarin vastaamiseen osallistui kaupungin laaja hyvinvointiryhmä, kulttuuri- ja kirjastotoimien sekä seutuopiston henkilöstö ja kaupungin nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori. Pohjalomake oli myös kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalla kommenttikierroksella.
- Kulttuurin TEAvisarin tiedonkeruu käsittää mm. miten kulttuuri huomioidaan kuntastrategiassa, eri väestöryhmien huomioon ottamista kunnan kulttuuritoiminnassa, kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamistapoja, kulttuurin huomiointia laajassa hyvinvointikertomuksessa, kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuuritoimintasuunnitelman laatiminen, yhteistyö kulttuuritoimijoiden ja kunnan kanssa, kulttuuritilojen käyttö, lasten ja nuorten kulttuurikasvatus ja taiteen perusopetusta edistävät toimenpiteet sekä päätöksiä rakentamiseen liittyvän prosenttiperiaatteen noudattamisesta. Pieksämäellä ko. seikat ovat olleet jo vuosia kulttuuritoimessa kehittämistyön painopisteitä eri tahojen kanssa yhteistyössä.
- Tietoja täydennetään Suomen yleisten kirjastojen tilastot -tietojärjestelmän, Tilastokeskuksen ja Valtiokonttorin tiedoilla.

Pieksämäki menestyi vertailussa jälleen erinomaisesti. Pieksämäen kokonaiskeskiarvo oli 98 ja koko maassa vastaava keskiarvo oli 77. Etenkin Pieksämäen kulttuurinen osallisuustyö ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteet olivat onnistuneet erinomaisesti. Myös kulttuurikasvatussuunnitelma ja kulttuuriluotsien toiminta ovat HYTE-kerointa kasvattavia tekijöitä. TEAvisari kattaa kulttuurin osalta sitoutumisen (ohjelmien käsittely lautakunnassa, johtoryhmässä ja kulttuurin edistäminen strategioissa), johtamisen työnjako ja yhteistyö, tavoitteen asettelu, prosenttiperiaate ja tilojen käyttövuorot), seurannan ja tarveanalyysin säännöllisen seuranta, yhteenveto HYTE-kertomuksessa, esittely luottamushenkilöille), voimavarat (taloudellinen tukeminen, henkilöstö, kirjastotilastot, taloustilastot), osallisuuden (yhteistoiminta, vaikuttavuus, kirjastojen tilat, lähiöiden ja kylien huomiointi) ja muut ydintoiminnot (tarjottu kulttuuritoiminta ryhmille, päätösten ennakkoarviointi, kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet). Kulttuuripalvelut panostavat näihin seikkoihin myös jatkossa.

3 Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuoden 2025 osalta

Hyvinvointikertomus on eri toimialojen yhteistyössä tekemä asiakirja, jonka tarkoitus on toimia johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön perustana. Se on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä kunnan toimista niiden edistämässä. Hyvinvointikertomus kokoaa olemassa olevan hyvinvointitiedon yhteen asiakirjaan. Se sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin sekä niihin vaikuttaviin tekijöihin, suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä sekä arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta. Pieksämäen kaupungin sähköinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 6.6.2022 § 37.

Kuntalain (410/2015) mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan keskeinen perustehtävä.

PAINOPISTE 1. Lisäämme yhdessä tekemistä ja alueellista yhteistyötä vahvistaaksemme asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Vastuutahot: opiskeluhuollon henkilöstö, nuorisotoimi, Ohjaamo Pieksämäki, koulutoimi, työllisyyspalvelut

TAVOITTEET

- Oppivelvollisuusiän ja tutkinnon loppuun saaminen: jokainen nuori saa peruskoulussa/oppilaitoksessa tarvitsemansa tuen ja saa suoritettua perusopetuksen/tutkinnon loppuun
- Nuorisotakuun tavoitteiden toteutumisen varmistaminen monialaisesti
- Työllisyyspalveluiden eri toimintojen toteutus ja kehittäminen

TOIMENPITEET	• Opiskeluhoolto, kolmiportainen tuki, ohjauksen laadun jatkuva kehittäminen. • Koulutuksen erityisavustukset (koulutuksellinen tasa-arvo, sitouttava kouluyhteistyö, oppilas- ja opiskeluhoollon mitoitus) • Vahvistetaan nuorten työpajan, etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon tukipalveluita • Monialaisen yhteistyön kehittäminen nuorten ohjauksessa (ohjaamotoiminta) nuorten palveluverkoston kanssa • Työllisyyspalvelut auttaa paikkakunnan työttömiä eteenpäin kohti työelämää, opiskelua, terveydenhoidon palveluita tai eläkettä asiakaskeskeisin ja aktiivisin toimenpitein
KOHDERYHMÄ	• Nuoret • Työikäiset
ARVIOINTIMITTARIT	• Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan kaikissa koulussa (prosessi-indikaattori, peruskoulu) • Päättötodistuksen saaneiden määrä/perusopetuksen päättävä ikäluokka • Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä (Tulosindikaattori) • Ohjaamon, etsivän nuorisotyön ja työpajanuorten kävijätilastot • Alle 25-vuotiaiden työllisyyteen ja koulutukseen liittyvät tilastot

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Koulutoimisto kokoaa kaikkien koulujen lukuvuosittaiset poissaolot.
- Keväällä 2025 päättötodistuksen saaneita koko ikäluokasta oli 98 % (150/153). Määrä on sama kuin vuonna 2024.
- Vuonna 2025 saatiin Koulutuksellisen tasa-arvon vahvistaminen avustuksia saatiin yhtä paljon kuin vuonna 2024. Koulutuksellinen tasa-arvoavustus myönnettiin kerralla samansuuruisena kolmeksi vuodeksi 2024–2027.
- Vahvistettu nuorten työpajan, etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon palveluita kehittämällä nuoren palvelupolkuja oppilaitoksen ja työllisyyspalvelujen välillä sekä jatkamalla kannustinmalli -hankkeessa. Kehitetty toimintaa eri hankkeiden avulla.
- Ohjaamon kävijämäärät 2023: 2672, 2024: 2445, 2025: 2943.
- Etsivän nuorisotyön kävijämäärät 2023: 125, 2024: 123, 2025: 130. Lisäksi 2024 etsivät tapasivat 759 nuorta erilaisissa tapahtumissa ja jalkautumisissa, vuonna 2025 määrä oli 766. Nuorten työpajan kävijät 2023: 991, 2024: 941, 2025: 1441.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Saman katon alla toimii alle 30-vuotiaille monialaisia palvelua tarjoava Ohjaamo Pieksämäki ja nuorten työpaja. Nuorten työpajan nuorten pajajaksot ovat lyhentyneet ja nuoret ovat lähteneet seuraaviin palveluihin, jatko-ohjautumisen mallia kehitetty. Liki neljännes 18–24-vuotiaasta työvoimasta oli työttömänä vuonna 2015, mutta vuoteen 2025 nuorten työttömyysprosentti on laskenut 14,7 prosenttiin. Tämä näkyy säästönä kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen määrässä ja kasvavana hyvinvointina. Kannustinmallirahoitusta saatiin vuoden 2025 loppuun asti, jolla toimi mielenterveys- ja riippuvuussairaanhoitaja Ohjaamolla. Sairaanhoitajan luokse ohjattiin kaikki palvelua tarvitsevat 18–29-vuotiaat nuoret, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Kannustinmallirahoitus edellytti omarahoitusosuutta, joka oli työkäisten sosiaalipalvelujen sosionomin 50 % työpanos. Ohjaamon sosionomi vastaa kaikkien alle 30-vuotiaiden sosiaalipalveluista. Rahoituksen päättyessä vuoden 2025 loppuun sosionomin työpanos ohjaamolla saatiin vakinaistettua ja sairaanhoitajan työpanos muuttui konsultoivaksi joka toinen viikko yhden tunnin kestäväksi verkoston tapaamiseksi. Kannustinmallin sairaanhoitajan asiakkaana oli 529 nuorta vuonna 2022, 859 vuonna 2023, 935 vuonna 2024, 905 vuonna 2025 ja sosiaaliohjaajalla asiakkaana oli 553 nuorta vuonna 2022, 630 vuonna 2023, 472 vuonna 2024 ja 354 vuonna 2025. Ohjaamolla on järjestetty ryhmätoimintaa ja teematapahtumia mm. työnhakuun, neuropsykiatriisiin piirteisiin ja sateenkaareviin liittyen. Toteutettu myös jännä- ja hyvinvointiryhmät vuoden 2025 aikana. Verkostomainen yhteistyö Ohjaamolla on tuonut asiakas- ja verkostotyöhön joustavuutta. Asiakas saa nopeammin asiansa hoidettua ja hänellä on mahdollisuus moniammatilliseen tukeen ja asioiden selvittämiseen, kun kaikki tärkeät toimijat ovat saman katon alla. Vuoden 2025 lopussa käyty neuvotteluja uusien toimijoiden ja hankkeiden työskentelystä Ohjaamolla ja ne aloittavat toimintansa 2026.

Työllisyyspalveluiden tarkoituksena on auttaa paikkakunnan työttömiä eteenpäin kohti työelämää, opiskelua, terveydenhoidon palveluita tai eläkettä asiakaskeskeisin ja -aktivoivin toimenpitein sekä pitää kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osuus mahdollisimman pienenä. Pieksämäen kaupungin työllisyyspalveluita on toteutettu, koululaisten kesätyöllistämisessä, asiakkaiden yksilöohjaamisessa, TYM-toiminnassa sekä erilaisissa työllisyysprojekteissa. Työllisyyspalvelut osallistuvat Keski-Savon työllisyysalueen laajennettuun johtoryhmätyöhön sekä on edustajineen osana Keski-Savon TYM-johtoryhmää, jossa lakisääteiset TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle.

Asiakasta eteenpäin vieviä toimenpiteitä on järjestetty kiinteässä yhteistyössä kaupungin sosiaalitoimen, nuorisotoimen, TE-toimiston sekä Kelan kanssa. Työllisyyspalvelut on tarjonnut lähipalvelua kuntalaisille asiakkaan palvelutarpeen arviointiin perustuen.

Nuorten kesätyöllistämiseen on varattu noin 45 000 €. Aikaisemmin käytössä olleet 2–4 viikon mittaiset työllistämiskaksot on muutettu pysyvästi yhden kuukauden pituisiksi ja kaupunki pystyi vuonna 2025 työllistämään 33 nuorta omiin yksiköihinsä. Lisäksi jaossa oli 10 kappaletta kaupungin kesätyöllistämisseteleitä, joita käytettiin 10 kappaletta. Kesätyösetelin avulla yksityisillä työnantajilla oli mahdollisuus saada tukea nuorten työllistämiseen. Käytännön toteutuksen nuorten kesätöiden ja kesätyöseteleiden osalta toteuttaa nuorisotoimi yhdessä työllisyyskoordinaattorin kanssa. Vuonna 2025 työllistettiin yhteensä 43 nuorta.

Pieksämäelle on Ukrainan sodan aikana saapunut satoja pakolaisia. Pakolaisten joukossa on paljon lapsia. Vuoden 2025 lopussa Pieksämäellä oli 193 esi- tai perusopetuksessa opiskelevaa maahanmuuttajataustaista oppilasta. Määrä vastaa n. 13 % koko oppilasmäärästä. Näille oppilaille opetuksen järjestäminen on vaatinut paljon erityisiä järjestelyjä, kuten oppilaiden integroimista olemassa oleviin yleisopetuksen ryhmiin ja perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmien perustamisia. Lisäksi valmistavan opetuksen jälkeen on käynyt ilmi suuria oppimisen haasteita, joiden tutkiminen sekä oikeasuhteisen tuen järjestäminen on vatinut suunnittelua ja resursointia. Seutuopisto järjesti maahanmuuttajille suomenkielen ja kulttuurin koulutuksia, järjesti ohjaavaa palvelua, kielitutkintoja sekä monikulttuurikahvila toimintaa. Suomenkielen ryhmissä opiskeli yhteensä 479 opiskelijaa. Lisäksi Seutuopistossa käynnistyi ensimmäine työvoimapolitiittinen kotoutumiskouutus, jossa opiskeli 17 opiskelijaa 70 työpäivän ajan. TE-alue osti koulutuksen pienhankintana Seutuopistolta.

Laajennetun oppivelvollisuuden tulon myötä Pieksämäellä on lisätty yhteistyötä eri koulutuksenjärjestäjien kesken. Järjestäjät ovat tehneet sopimuksen, jossa määritellään yhteistyötä. Järjestäjät ovat yhdessä laatineet myös laajennetun oppivelvollisuuden prosessikuvauksen, jossa määritetään perusopetuksen jälkeisen koulutuspolun erilaiset vaiheet ja yksilöllisen koulutuspolun kuvaukset.

Pieksämäellä toimii neljän koulutuksenjärjestäjän (Pieksämäen kaupunki, Etelä-Savon koulu, Kirkkopalvelut ja Sateenkaaren koulu) yhteinen opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Pieksämäen kaupungin teknisellä toimella on käytössä palautepalvelu, johon kuntalaiset voivat antaa palautetta yleisien alueiden kunnosta ja tehdyistä huomioistaan.

Vastuutahot: laaja hyvinvointityöryhmä, nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori, eri työryhmät

TAVOITTEET	- Kaupungin asukkaat kokevat voivansa vaikuttaa kaupungin palveluihin yhdenvertaisesti - Vahvistetaan asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa - Vahvistetaan järjestöjen osallisuutta
TOIMENPITEET	- Järjestetään kaupungin asukkaille erilaisia kuulemistilaisuuksia sekä kantakaupungissa että kylillä - Kehitetään toimivia kuulemiskäytäntöjä, vahvistetaan kumppanuuspöytiä - Laaditaan kuntaan osallisuussuunnitelma
KOHDERYHMÄ	Kaikki ikäryhmät
ARVIOINTIMITTARIT	Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja (prosessi-indikaattori, kuntajohto)

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Järjestetty kumppanuuspöydät kaksi (2) krt, yhden kerran keväällä (Jäppilä, Virtasalmi, Naarajärvi-kantakaupunki ja toisen kerran syksyllä (Jäppilä, Virtasalmi; Vanaja).
- Kattojärjestöt toimivat järjestöfoorumeina ja kokoontuivat vuoden 2025 aikana kaksi (2) kertaa.
- Nuorten mielipiteitä vuonna 2025 on kerätty kaksi kertaa Ohjaamon K-18 -illan yhteydessä. Sen lisäksi suora palautetta on kerätty nuorten työpajalla sekä etsivässä nuorisotyössä jatkuvasti. Jalkautuvassa nuorisotyössä toteutettu yläkoulussa Mikä vituttaa? -tuokioita sekä teemallisia kuulemisia. Niin etsivässä nuorisotyössä kuin nuorten työpajallakin on käytössä sovari eli sosiaalisen vahvistumisen mittari. Mittarilla saadaan tuloksia etsivän nuorisotyön ja työpajan toiminnan vaikuttavuudesta laaja-alaisesti.
- Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa järjestettiin kuntalaisilta toukokuussa ja teemana oli uudet kurssit seutuopistoon, syyskuussa jalkauduttiin torille markkinoille ja kylille, kerättiin kuntalaisilta ideoita toiminnan kehittämiseen ja tiedotettiin toiminnasta. KuVa-palvelut osallistuivat messuille ja tapahtumiin, joissa kartoitettiin kyselyillä palautetta ja toiveita.
- Nuorisovaltuusto on kokoontunut säännöllisesti.
- Seurakunnan nuorten vaikuttajaryhmä KiNuVa kokoontunut säännöllisesti.
- Kouluilla toimivat oppilaskunnat ja vanhempaintoimikunnat.
- Vanhempaintoimikuntien puheenjohtajatapaamiset toteutuivat kaksi (2) kertaa/lv.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Pienten järjestöjen toimintamahdollisuudet ovat edelleen heikot. Toiminta on usein ikään-tyvien ja harvenevien aktiivien varassa, jäsenistö kuitenkin osallistuisi mielellään vertaisryh-mä- ja virkistystoimintaan. Järjestöjen keskinäinen yhteistoiminta on valitettavan hajanaista. Haasteeseen oli vastaamassa PAISTE ry:n hallinnoima Ytyä yhdistyksiin -hanke, jossa tavoit-teena oli lisätä järjestöjen välistä yhteistyötä. Yhteistoiminnan koordinointia/edellytyksiä pystyttäneen tehostamaan, kun hyvinvointikoordinaattorin työpanosta on voitu vuoden 2026 alussa vahvistaa. Xamkin hallinnoimasta Jelpis koordinaatio- ja viestintähankkeesta on saatavissa tukea järjestöille avustusten hakemisessa.

Liikuntatoimessa jaoteltiin avustukset sekä toiminta- että liikunta-aktiivointiavustuksiin ja liikuntapaikkojen hoidon avustuksiin. Summaa pienennettiin kymmenellä tuhannella eurolla talouden tasapainotusohjelman myötä ja kulttuuritoimen avustuksia leikattiin viidellä tuhan-nella eurolla. Nuorisotoimen avustuksia jaettiin saman verran kuin vuonna 2024 eli yhteensä 30 100 euroa.

Digitaalisia ja verkossa tuotettavia nuorisotyön palveluja on kehitetty ja henkilöstöä koulu-tettu. Jalkautumista lisätty ja koulussa tehtävää nuorisotyötä kehitetty (mm. puuhapäivät, välituntitoiminta, 7-päivät, EPT). Kumppanuussopimus tehty Virtasalmen kyläyhdistyksen ja Virtasalmen Urheilijoiden kanssa nuorisotilatoiminnan toteuttamiseksi koko vuodeksi. Avustetaan Pieksämäen seudun 4H:ta ja eri toimijoita, jolla täydentävät kaupungin omia toimintoja.

Vastuutahot: liikuntapalvelut, nuorisotoimi, elintapaneuvonta

TAVOITTEET	Järjestetään kohdennettuja ryhmätoimintoja erilaisissa elämäntilanteissa oleville kuntalaisille
TOIMENPITEET	- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle kunnan edustajien, liikuntaseurojen ja muiden yhdistysten yhteisen kokouksen - Tarjotaan matalan kynnyksen liikuntaryhmiä seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille - Tarjotaan työikäisille liikunta- ja elintapaohjausta - Tarjotaan iäkkäille liikkumista tukevaa toimintaa
KOHDERYHMÄ	Kaikki ikäryhmät
ARVIOINTIMITTARIT	- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikunta-seurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen (prosessi-indikaattori, liikunta) - Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille (prosessi-indikaattori, liikunta)

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Kunta on kutsunut vuonna 2025 liikuntaseurat koolle kolme (3) kertaa.
- Kulttuuritoimijat ja -yhdistykset koolla Taidetoimijoissa ja laajassa järjestöfoorumissa yhteensä 4 kertaa vuoden aikana.
- Seutuopisto tarjosi yhteistyössä liikuntatoimen kanssa runsaasti matalan kynnyksen liikuntaryhmiä työikäisille ja eläkeläisille eri puolella Pieksämäkeä, erityisliikunta yht. 84 ryhmää, osallistujia 1303 ja avoimissa liikuntaryhmissä osallistujia yht. 3759.
- Yläkoululla toteutettu kuntosalitoimintaa, lajikokeilukerhoa ja erilaisia turnauksia pitkällä välkällä (nuorisotoimi ja yläkoulu).
- Nuorten työpajalla toteutettu erilaisia ryhmätoimintoja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.
- Ohjaamo tarjonnut erilaisia ryhmätoimintoja hyvinvoinnin edistämiseksi mm. hyvinvointiryhmä, ryhmä jännittäjille, K-18 -illat.
- Harrastamisen Suomen malli -kerhoja perusopetuksen kouluilla.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Pieksämäellä on yksinhuoltaja- ja vähätulaisia perheitä keskimääräisesti enemmän kuin koko maassa ja Etelä-Savossa. On toteutettu maksuttomia kulttuuri-, liikunta ja nuorisotoimen sekä seutuopiston eri toimintoja, jotta mahdollisimman monen osallistumismahdollisuudet ovat olemassa. LAKU-lähetteen tiedottamista jatkettiin ja tiedotettiin eri toimijoita lähetteen mahdollisuudesta. Kaikkien koulujen yhteyteen on rakennettu lähiliikuntapaikat ja niitä voi hyödyntöä myös vapaa-ajalla. Lisäksi viime vuosina kaupunki on panostanut ja kehittänyt lasten leikkipuistoja. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän ympäristön rakentaminen on edelleenkin mahdollistettava sosiaali- ja terveysongelmien ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Myös kuntaan jäävät kaavoitus ja rakentaminen linkittyvät vahvasti kuntalaisten hyvinvointiin terveellisten ja turvallisten rakennusten ja hyvinvointia edistävien ympäristöjen rakentamisen kautta. Ympäristöllä on tutkitusti merkittävä vaikutus fyysiseen ja mielenterveyteen: se mahdollistaa liikkumisen, rauhoittumisen, virkistymisen ja kaikille kuntalaisille avoimiin elämyksiin. Huolehditaan kuntalaisten omaehtoisesta terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä yhteistyössä kunnan, kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa. Tuettu mm. avustuksin järjestöjä.

Estery ry:n hallinnoiman OLKA-toiminnan käynnistyminen Pieksämäellä mahdollistui ja hanke käynnistyi PAISTE ry:n aktiivisen vaikuttamisen liikkeelle laittamana. OLKA vahvistaa yhdistysten panosta mm. vertaistuen ja potilas/asiakasohjauksen tarjonnassa. Toiminta sai jatkoa vuodelle 2026. Pieksämäen OLKAN vuosi 2025 tilastoina: Vapaaehtoisia toiminnassa mukana 20 henkilöä ja heidän kohtaamiaan sote-keskuksen asiakkaita ja potilaista oli 3012. 189 tehtyä vapaaehtoisvuoroa. 420,5 tehtyä vapaaehtoistuntia, 93 OLKA-pisteen asiakaspalvelupäivää ja 614 asiakaspalvelussa kohdattua henkilöä. 6 eri tapahtumaa, jossa kohdattu 775 henkilöä. 127 pidettyä teemapäivää, jossa kohdattu 1975 henkilöä. Vuoden 2025 aikana vapaaehtoistoiminta laajeni sote-keskuksen vuodeosastolle. Vuonna 2025 pidettiin kaksi vapaaehtoisten valmennusta, johon osallistui 11 henkilöä.

PAISTE ry:n tarkoituksena on tehostaa ja tukea jäsenyhdistysten yhteistyötä, toimintaedellytyksiä, vaikuttamismahdollisuuksia sekä jäsenistölle tuotettavia palveluita. Toiminnan painopisteinä on ollut yhdistysten yhteistyön lisääminen sekä jäsenistön virkistystoiminnan tukeminen. Elokuussa toteutettiin virkistys- ja koulutustapahtuma yhdistystoimijoille. PAISTE ry osallistui Välittämisen SM-kisaan Soppaa ja seuraa -tapahtumalla sijoittuen sarjassaan puolivälin paremmalle puolelle. Joulutorin puurobaari oli yhteisöllinen tapahtuma ja samalla yhdistyksen varainhankintaa. Puuroannoksia myytiin noin 300, puurobaari toimi myös ihmisten kohtaamispaikkana. PAISTE ry:llä on kiintiöjäsenyys maakunnallisessa YHES-järjestöneuvottelukunnassa muiden alueellisten yhteistyöyhdistysten tapaan. Lähellä.fi-alustan käyttöä tiedottamisessa on aktivoitu ja myös opastettu yhdistyksiä alustan käytössä. Järjestöfoorumi, tietotekniikkakoulutukset sekä yhteisen vuosikellon käyttöönotto vahvistivat osaltaan yhdistysten yhteistyön edellytyksiä.

PAISTE ry:n hankkeen Ytyä yhdistyksiin – hyvinvointia kaikille (Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta, ESR+) toimintakausi päättyi 30.9.2025. Hankkeen tavoitteina oli Pieksämäen asukkaiden ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kansalaistoimijuuden vahvistaminen sekä järjestöjen elinvoiman vahvistaminen asukkaiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Hankkeessa toteutetut osallisuutta, kansalaisaktiivisuutta ja hyvinvointia tukevat toimenpiteet olivat tarpeellisia ja vastasivat alueen hyvinvointivajeisiin. Kaupunki rahoitti hanketta kattaen osan omarahoitusosuudesta. Yhteistyössä kirjaston, seutuopiston ja seurakunnan kanssa luotiin Koko kansan olohuone-toiminta, joka jäi elämään. Hanke käynnisti kolme vertaistukiryhmää sekä maksuttoman naisten liikuntaryhmän. Myös oppilaitosyhteistyö käynnistyi. Yhteisöllinen jouluruokailu toteutettiin yhdessä ViaDian kanssa.

Neuvokas toimii vapaaehtoistyön organisointi-, kehittämis- ja koulutuskeskuksena. Neuvokkaan toimintaa hallinnoi MIELI. Pieksämäen mielenterveys ja toiminnan tarkoitus on lisätä kaupunkilaisten hyvinvointia mm. tarjoamalla mahdollisuuksia sosiaalisiin kohtaaisiin sekä tukea ja apua arkipäivään. Toiminnan pääpaino on vapaaehtoistoiminnan organisoimisessa, matalan kynnyksen toiminnan (olohuonetoiminnan) ylläpitämisessä sekä yhdistysyhteistyössä. SPR:n ystävä- ja asiointiapuvälitys tapahtuu Neuvokkaasta. Vapaaehtoisia Neuvokkaassa on hiukan yli 70 ja he toimivat mm. ystäväpalvelussa, asiointiavussa, talkooapuna, kulttuuri-luotsina ja ryhmänohjaajana. Vapaaehtoisten työtunteja kertyi v. 2025 yli 3000. Yhteistyöyhdistyksiä Neuvokkaalla on noin 40 ja heidän kanssaan yhteistyössä järjestetään useita erilaisia, kaikille avoimia tapahtumia ja retkiä vuoden aikana. Neuvokkaan toiminnasta tiedotetaan mm. Neuvokkaan Facebook-sivuilla ja verkkosivuilla sekä Järjestötalon ilmoitustauluilla. Toiminta on kaikille avointa ja maksutonta, lukuun ottamatta esim. retkiä tai teatteriesityksiä, joista peritään maksu todellisten kustannusten mukaisesti.

Järjestöyhteistyön käsikirjassa on määritelty järjestöille ja yhdistyksille laadittava valtuustokausittainen kysely. Viime vuoden joului-tammikuussa toteutetulla kyselyllä kartoitettiin järjestöjen ja Pieksämäen kaupungin tekemää yhteistyötä sekä tehtyjä talkootyön tunteja. Kyselyn tavoitteena oli siten tehdä näkyväksi yhdistysten tekemää osallistavaa toimintaa. Vastauksia saatiin 24 järjestöltä ja yhdistykseltä. Yhteistyön muotoja ovat olleet mm. luennot, liikuntapaikojen hoitaminen, messujärjestelyt, tilayhteistyö Järjestötalossa, hankevalmistelut, työryhmyöskentelyä mm. kattojärjestössä, kuorotoimintaa, tempauksia. Käsikirja päivitetään kaupunkistrategian päivityksen jälkeen vuonna 2026.

Vammaisneuvosto kokoontui vuonna 2025 kahdeksan kertaa. Neuvosto toimii asiantuntija-elimenä ja yhteistyöfoorumina, joka tekee lausuntoja ja aloitteita mm. kaupunkisuunnitteluun, liikenteeseen, rakentamiseen ja palveluihin liittyen. Vammaisneuvosto antoi lausunnot yhdeksästä rakennuslupahakemuksesta vuonna 2025 sekä antoi lausunnot Messinkiholvin sisäänkäynnin ja uimahallin alakerran esteettömyydestä. Neuvosto pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon ja toimintamalleihin, jolla varmistetaan vammaisten henkilöiden tasa-arvoinen kohtelu ja osallistuminen. Vammaisneuvoston keskeisiä tavoitteita ovat osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden edistäminen, erityisesti vaikuttamalla ympäristön suunnitteluun, että julkiset tilat palvelevat vammaisten ihmisten tarpeita. Vammaisneuvosto on nimen nyt edustajansa Eloisan vammaisneuvostoon ja Pieksämäen liikenneturvallisuustyöryhmään.

Vanhusneuvosto kokoontui vuonna 2025 seitsemän kertaa. Vanhusneuvoston tehtävänä on edistää viranomaisten, vanhusten sekä eläkeläis- ja vanhustyöjärjestöjen yhteistoimintaa sekä edesauttaa ikäihmisten osallistumista ja vaikuttamista kunnalliseen päätöksentekoon. Vanhusneuvosto pyrkii myös edistämään ikäihmisten selviytymistä eri toiminnoissa, kuten asumisessa, sosiaali- ja terveyspalvelujen saamisessa sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnoissa. Vanhusneuvosto seuraa ikäihmisten näkökulmasta kunnan päätöksentekoa erityisesti heille tarkoitettujen palvelujen, tukitoimien ja muiden etuuksien järjestämiseksi sekä niiden saatavuuden parantamiseksi. Vanhusneuvosto vaikuttaa myös ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että julkiset tilat soveltuvat myös ikäihmisten ja sairaiden tarpeisiin. Vanhusneuvosto järjesti lokakuussa 2025 ohjelmaa jokavuotiselle vanhustenviikolle sekä pääjuhlan, joka pidettiin Kulttuurikeskus Poleenissa. Vanhusneuvosto on nimennyt edustajansa Eloisan vanhusneuvostoon ja Pieksämäen liikenneturvallisuustyöryhmään.

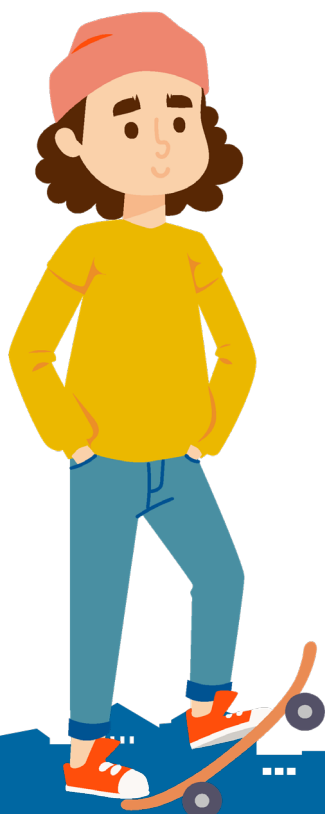
PAINOPISTE 2. Investoimme kestäväan hyvinvointiin kehittäen asukkaiden hyvän elämän edellytyksiä Pieksämäellä

Vastuutahot: koulutoimi, oppilasterveydenhuolto, kulttuuritoimi, Seutuopisto, liikuntatoimi, varhaiskasvatus, nuoriso- ja hyvinvointikoordinointi

TAVOITTEET	• Tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointia moniammatillisesti • Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia kulttuurisen hyvinvoinnin keinoin • Tuotetaan lasten ja nuorten kasvua tukevia vapaa-ajanpalveluja • Kannustetaan kuntalaisia liikkumaan ja sitä kautta vahvistamaan omaa hyvinvointia
TOIMENPITEET	• Seurataan lasten ja nuorten koettua hyvinvointia mm. kouluterveyskyselyllä ja kouluterveystarkastuksilla • Koulussa tarjotaan malli hyvinvointia tukeville elämäntavoille • Tarjotaan hyvinvointia tukevia kulttuuripalveluja, vahvistetaan LAKU-lähetee toimintaa • Tarjotaan lapsille ja nuorille hyvät ja laadukkaat nuorisotyön maksuttomat palvelut • Huolehditaan kaupungin lasten päivä-, vuoro- ja erityisvarhaiskasvatuksen organisoinnista, riittävydestä, toimivuudesta ja laadusta • Tarjotaan kuntalaisille monipuolisia, laadukkaita ja liikkumiseen houkuttelevia liikuntapaikkoja, joita ylläpidetään lähipalvelun periaatetta noudattaen • Lasten ja nuorten maksuttomalla julkisella liikenteellä parannetaan merkittävästi liikuntapaikkojen saavutettavuutta • Kerätään tietoa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta esim. kävijämäärillä ja kouluterveyskyselyllä • Raportoidaan kerätty tieto hyvinvointikertomukseen
KOHDERYHMÄ	• Kaikki ikäryhmät • Lapset, nuoret

ARVIOINTIMITTARIT

- Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (tulosindikaattori)
- Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (tulosindikaattori)
- Koulussa pitkät liikuntavälitunnit (prosessi-indikaattori, peruskoulu)
- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä (prosessi-indikaattori, peruskoulu)
- Terveystarkastus toteutuu nuorella laadukkaasti, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa (prosessi-indikaattori, liikunta)

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Terveystilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi kokevia oli vuonna 2023 29,1% joiden määr on ilahduttavasti pudonnut 18% vuonna 2025.
- Ylipaino vuonna 2023 28,7% ja uudempaa tietoa ei ole nyt saatavilla.
- Kouluruokailusuositus on THL:n ohjesituksen mukainen.
- LAKU-lähetteen tiedotusta tehostettiin ja tiedotettiin asiasta eri toimijoita.
- Kuva- palveluissa on käytössä kulttuuripankki, josta voi etsiä sopivia osallisuutta ja kulttuurista saavutettavuutta lisääviä tapahtumia ja tilaisuuksia, osa kalenterin ohjelmasta on maksuttomia, osa maksullisia.
- Kuva-palveluiden yhteistyönä maahanmuuttotoimijoiden kanssa järjestettiin Koko kansan olohuomentoimintaa viikoittain. teemojne vaihdellessa.
- Kirjastotoimessa jatkettiin kirjat kotiin- palvelun kehittämistä ja e-kirjastopalvelusta tiedottamista.
- Seutuopistossa kehitettiin hybri- ja verkkokursseja opetuksen saavutettavuuden lisäämiseksi. Maksuttomia kursseja voitiin tarjota OPH:n opintosetelin turvin. Yleisluennot striimattiin edelleen PoleeniLiveen.
- Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kehittämistyötä on jatkettu. Toimintavuoden 2024–2025 aikana toteutettiin kaksi arviointiprosessia Valssi-arviointijärjestelmän avulla. Näissä arvioitiin varhaiskasvatuksessa aloittamiseen liittyviä prosesseja. Arviointiprosessien perusteella tehtiin yksikkökohtaiset kehittämissuunnitelmat, joiden toteutus on käynnistynyt. Lisäksi laadittiin yhtenäinen opas varhaiskasvatuksessa aloittavan lapsen huoltajille.
- Digipedagogiikkaa on arvioitu ja kehitetty Etelä-Savon yhteishankkeessa.
- Suoritettiin asiakaskysely keväällä 2025.
- Esiopetuksen tuen uudistaminen on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Tuen järjestämiseen liittyvien prosessien kehittyminen on edistänyt tuen varhaista ja systemaattista toteutumista.
- Varhaiskasvatuspalvelujen riittävyys on turvattu mm. kolmella toimintaryhmällä (Konttiopuiston, Tahiniemen ja Maaselän päiväkodit). Näistä ryhmistä on voitu kuitenkin lakauttaa suunnitelman mukaisesti kaksi kesällä 2025. Hiekanpään päiväkotiin aikaisemmin perustettu väliaikaiseksi tarkoitettu ”Sirkkujen” lapsiryhmä on jatkanut toimintaansa.
- Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntä on pysynyt vilkkaana, mutta palvelu on voitu järjestää lain säättämissä aikarajoissa. Vilkaaseen kysyntään on vaikuttanut merkittävästi maahanmuutto, vaikka S2 lasten suhteellinen osuus on hieman laskenut. S2 lasten osuus varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on vuoden 2025 lopussa 11 %, kun vuotta aikaisemmin se oli 13 %.

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Vuorohoitoa on järjestetty tarvittavassa laajuudessa Hiekanpään päiväkodissa.
- Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa on toteutettu perheiden Hermannissa.
- Toteutetaan maksutonta nuorisotilatoimintaa Nuorisotila Weturissa sekä kerran viikossa niin Jäppilässä kuin Virtasalmellakin. Lisäksi Kumppanuussopimus tehty Virtasalmen kyläyhdistyksen ja Urheilijoiden kanssa nuorisotilatoiminnan toteuttamiseksi.
- Avustettu järjestöjä mm. Pieksämäen seudun 4H-yhdistystä, jolla toimintaa syrjäkylillä.
- Kesätoimintoihin saatu AVI:ltä rahaa ja voitu järjestää liikunnalliset elämysleirit maksuttomina yhdessä liikuntatoimen kanssa.
- Ankkuritoimintaa jatkettu ja kehitetty Pieksämäellä. Ankkuritoiminnalle on tarvetta ja lisäresurssoinnille olisi tarvetta. Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta.
- Maksuton liikenne edistää huomattavasti harrastuksiin osallistumismahdollisuuksia.
- Uimakouluja oli kaikkiaan kolme (3) kpl ja vauvauinteja käynnistyi alkeis-, jatko- ja perheuinteja neljä (4) kertaa vuodessa. Uimahallissa toteutettiin peuhupäiviä ja kannustettiin näin lapsia ja nuoria käyttämään uimahallin palveluja vapaa-ajalla.
- useat eri järjestöt järjestävät lapsille ja nuorille erilaista liikunnallista toimintaa.
- Nuorisotoimi järjestänyt höntsäliikuntaa koko vuoden ajan sekä erilaisia liikunnallisia tempauksia.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Kouluterveyskyselyn mukaan lasten ja nuorten liikkumattomuus on huolta herättävää. Mielenterveyteen liittyviä ongelmia oli erityisesti 13–24-vuotiailla nuorilla tytöillä enenevässä määrin, esimerkiksi yksinäisyyden kokemuksia. Indikaattoritiedon mukaan erityisesti lasten, nuorten ja nuorten aikuisten yksinäisyyden, ahdistuneisuuden ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat jatkaneet kasvuaan. Yksinäisyyden kokemuksia ovat kuvanneet kaikki ikäryhmät. Lasten ja nuorten väkivaltainen käyttäytyminen ja käytöshäiriöt ovat lisääntyneet merkittävästi. Erilaisia matalankynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluja sekä lapsiperhepalveluiden tukipalveluja tulee kehittää hyvinvointialueen ja kunnan palvelujen kanssa yhdessä. Palvelua kehitetty esim. kannustinrahalla mipä-sairaanhoitajan palkkaamisella Ohjaamolle, jossa voi asioida matalalla kynnyksellä ilman ajanvarausta ja ajanvarauksella. Kannustinmallin rahoitus päättyi vuoden 2025 lopussa. Eloisa ei jatkanut palvelua ohjaamalla hankerahoituksen päätyttyä. Eloisan koulupsykologipalvelut ovat parantuneet hyvän rekrytointin ansiosta. Liikuntatoimi on mukana Suomi Liikkeelle ohjelmakokonaisuudessa ja avustuksella on käynnistetty Let's Move -hanke yläkoulussa tukemaan liikunnallisuutta koulupäivän aikana.

Lasten syntyvyys on muutaman viime vuoden aikana Pieksämäellä vakiintunut 90–100 lapseen. Vuonna 2025 syntyneitä lapsia Pieksämäellä on vuoden 2026 alun väestötietojen mukaan 110. Vaikka syntyvyys on pidemmällä aikavälillä alentunutkin, niin varsinkin alle 3-vuotiaiden lasten osallistumisasteen nousu ja ulkomaalaistaustaisten lasten määrän lisääntyminen ovat pitäneet palvelutarpeen lähes ennallaan viimeisen neljän vuoden aikana. Toimintavuoden (elokuu-heinäkuu) aikana lisääntyvä palvelutarve on suuri haaste. Syksystä kevääseen lasten määrä lisääntyy n. 30–40 lapsella, joka vastaa kahden päiväkotiryhmän kapasiteettia.

Vuonna 2025 Pieksämäellä on jatkettu perhekeskustoiminnan ja -verkoston toimitaa edistävää yhteistyötä sekä kohtaamispaikkatoimintaa Perheiden Hermannissa. Perhekeskustoiminta on laajentunut Sähköinen perhekeskus -kokonaisuuteen, johon kuuluu perheellisten ja perhettä perustavien Omaperhe-sivusto, nuorten Omahelpperi-sivusto sekä Ammattilaisosio. Etelä-Savon oli ensimmäinen hyvinvointialue, joka otti kaikki kolme palvelua käyttöön.

2025 osana perhekeskustoimintaa järjestettiin Perhekeskuspäivät ja näistä yksi pidettiin Pieksämäellä ja Nuorisotila Weturissa oli mukana yli 40 lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivaa ammattilaista. 2025 valmistui maakunnallisesti yhteisenä materiaalina Suositus Lapset puheeksi -menetelmän käytöstä Etelä-Savossa, Lapset puheeksi -koulutussuunnitelma sekä yhteinen Lapsivaikutusten arviointi -pohja, jota Pieksämäellä testattiin oppilaaksiotto alueen yhteydessä.

Kohtaamispaikkatoiminnassa ovat olleet mukana myös Eloisa ja kolmannen sektorin toimijoita (mm. MLL ja Viola ry). Hyvinvointialue Eloisan toiminnan alkaminen vuoden 2023 alussa toi uudenlaisia haasteita yhteistyöhön sekä lasten ja heidän perheidensä palvelujen saataavuuteen, mutta toimintatavat ja prosessit ovat jossain määrin vuoden 2024–2025 aikana selkiintyneet. Aikaisemmin tuttuihin, mutta muutostilassa oleviin palveluihin hakeutuminen ja niihin ohjaaminen on vaatinut jatkuvaa tilanteen seuraamista sekä perheille ja henkilöstölle suunnattujen ohjeiden tarkentamista muuttunutta tilannetta vastaavaksi. Osana yhteistä perhekeskustoimintaa sekä parisuhteen tukea ja eroauttamista on Eron ensiapupisteiden toiminta. Toiminta laajeni syksyllä 2025 Mikkelin lisäksi Pieksämäelle ja Savonlinnaan ja etätapaamisten myötä kaikkialle Etelä-Savoon. Eron ensiapupisteellä perhekeskusverkoston ammattilaiset kohtaavat kävijöitä parisuhteen tuen ja eroauttamisen asioissa. Lisätietoja Eron ensiapupisteestä löytyy Eloisan sivuilta.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen perustehtävään Pieksämäellä liittyy vahva tahto ja taito edistää lapsen kokonaisvaltaista myönteistä kehitystä suunnitelmallisesti sekä vastata lapsen mahdollisiin tuen tarpeisiin. Perustehtävän laadukas toteuttaminen tukee merkittävästi pieksämäkeläisten lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Laadun kehittämistyötä on jatkettu mm. toiminnan laadullisen arvioinnin systemaattisemmalla toteuttamisella Valssi-arviointijärjestelmän avulla. Varhaiskasvatuksen tuen prosessit ja tuen toteuttaminen ovat olleet tärkeä kehittämiskohde. Tämä kehittämistyö on jatkunut ja tuottanut aikaisempaa systemaattisemmat rakenteet tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja päätösprosesseihin. Tuen tarpeessa olevien lasten suhteellinen osuus on pysynyt korkealla tasolla. Aikonaan valtion erityisavustusten turvin perustettujen 3–5-vuotiaille lapsille kohdennettujen pienennettyjen ryhmien toiminta on osoittanut tarpeellisuutensa ja toiminta on jatkunut kaupungin omalla rahoituksella.

Henkilöstön valmiuksia kohdata haastavia tilanteita varhaiskasvatuksen arjessa on tuettu kattavalla Avekki-koulutuksella sekä osaamisen ylläpitämisenä. Lisäksi koulutusta on kohdennettu vuonna 2025 ensiapuosaamiseen, ICT-osaamiseen, tuen prosesseihin, arviointiin sekä toiminnanohjausjärjestelmä Edelvon käyttöönottoon. Valssi -arviointijärjestelmän arviointiprosessit ovat tulleet kiinteäksi ja tärkeäksi osaksi varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksessa järjestettävän esiopetuksen arviointi ja kehittämistyön toteuttamista.

Vuoden 2025 aikana on varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluihin on osallistunut edelleen runsaasti maahanmuuttajataustaisia lapsia. Tämä on edellyttänyt ennusteista poikkeavaa laadullista ja määrällistä palvelutarvetta. Tämän vuoksi on jatkettu yksityisten päiväkotien palvelujen hankintaa sekä laajennettu omaa toimintaa väliaikaisiksi tarkoitetuilla toimintaryhmillä tarvittaessa.

Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta Perheiden talolla muodostaa tutun matalan kynnyksen avoimen kohtaamispaikan pieksämäkeläisille lapsiperheille. Toimintaa toteutetaan yhdessä Pieksämäen MLL paikallisosaston kanssa perheiden Hermannissa. Avoimen kohtaamispaikan toiminta-ajatuksessa yhdistyvät avoin kerhotoiminta, vertaistoiminta, varhainen tuki sekä palveluiden jalkautuminen lähelle perheitä.

Seurakunnan varhaiskasvatus on lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Toimintavuonna 2025 on järjestetty lapsille sekä heidän vanhemmilleen, isovanhemmilleen ja hoitajilleen monenlaisia säännöllisesti kokoontuvia ja kaikille avoimia kerhoja sekä perhemuskareita. Kerhojen lisäksi järjestetään erilaisia perhetapahtumia, perheleirejä ja retkiä. Osallistujien määrät perheiden toiminnassa ovat kasvaneet.

Seurakunnan nuorisotyö on järjestänyt nuorille kerhoja, retkiä, leirejä ja monenlaisia tapahtumia sekä menestyksestä rippikoulua.

Diakoniatyö on kristilliseen lähimmäisenrakkauteen perustuvaa auttamistyötä. Se on kanssakulkemista, arjessa tukemista sekä henkisen, hengellisen ja aineellisen avun antamista. Sen tehtävänä on tukea ihmisiä kokonaisvaltaisesti erilaisissa elämäntilanteissa ja kriiseissä sekä tehdä vaikuttamistyötä. Erityisesti autetaan heitä, jotka ovat pudonneet pois muista palveluista tai muu apu ei ole heille riittävää. Yhteistyötä tehdään muiden työalojen ja toimijoiden kanssa.

THL:n kouluterveyskyselyn mukaan nuorten ahdistus- ja masennusoireilu on lisääntynyt huomattavasti verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan. Lapsilla ja nuorilla tavallisimpia mielenterveyden häiriöitä ovat käytöshäiriöt, neuropsykologiset ongelmat ja häiriöt sekä ahdistuneisuus. Häiriöiden lisäksi lapsilla esiintyy paljon reagoitua ja väliaikaista oireilua. Tämä näkyy niin neuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen kuin nuorisotyön arjen toiminnoissa. Ennaltaehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin pitäisi löytää enemmän keinoja varhaiseen puuttumiseen ja saada lisää resursseja.

Uimahallin ja kaupungin kuntosalin kävijät yht. 105 087 kävijää.

Kulttuurista hyvinvointia kaikille hankkeessa koulutettiin 12 sote-yksikköön kulttuuri-vastaavat. Jatkotoimintoina on toteutettu kulttuuritapahtumia hoiva- ja hoitokodeissa yhteistyössä Eloisan kanssa. Keväällä 2025 kahdessa hoitokodissa esiintyi RedNose Company ja itsenäisyyspäivänä runolausuja perinnerunoja. Kulttuuriluotsien toimintaa jatkettiin yhteistyössä Neuvokas toimintakeskuksen kanssa. Lasten LAKU-lähete on edelleen toiminnassa. Kaikelle kansalle on toteutettu mm. Koko kansan olohuone-toimintaa ja Taidekatu, jossa oli yli 4 000 vierailijaa.

Pieksämäki sai Harrastamisen Suomen malli -avustusta. Avustuksen turvin kouluissa järjestettiin harrastamisen tukemiseksi kerhoja, Kerhojen aiheet valikoituivat lapsille tehdyn kyselyn perusteella.

Vastuutahot: kaupungin henkilöstöhallinto, Ohjaamo Pieksämäki, nuorisotoimi, työllisyyspalvelut, nuorten työpaja

TAVOITTEET	• Tuetaan työkäisten työllistymistä ja työkyvyn ylläpitoa • Tarjotaan tietoa ja tukea nuorille eri koulutusmahdollisuuksista • Vahvistetaan nuorten arjenhallintaa
TOIMENPITEET	• Kaupunki tarjoaa omille työntekijöilleen työterveyshuollon ja työhyvinvoinnin palveluita • Tarjotaan kattavasti vapaa-ajan palveluita työn vastapainoksi • Ohjaamo tarjoaa alle 30-vuotiaille keskitetysti työelämä- ja koulutuspalveluita ja tukea arjenhallintaan • Työllisyyspalvelut tukevat työttömiä kohti sopivaa työuraa tai koulutusta
KOHDERYHMÄ	• Nuoret • Työkäiset
ARVIOINTIMITTARIT	• Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (tulosindikaattori) • Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (tulosindikaattori) • Ohjaamon kävijämäärät • Nuorten työpajan asiakasmäärät

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Kaupunki on tukenut henkilöstönsä fyysistä ja psyykkistä työkykyä tarjoamalla mahdollisuuksia omaehtoiseen itsestä huolehtimiseen. Liikunnan ja kulttuurin harrastamista on tuettu liikunta- ja kulttuuriseteleillä. Toukokuussa järjestettiin Tyhy-pajoja kaupungin työntekijöille mm. liikunta- ja hyvinvointipajoja. Pieksämäen kaupungin työterveys-huollon järjestäjänä toimii Terveystalo Oy. Syksyllä 2024 aloitti Liikkuvan elämäntavan tukeminen työikäisille -hanke. Hanke kestää vuoden 2026 tammikuun loppuun saakka.
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien osuus oli 25–64-vuotiaiden osalta vuonna 2023 53 % vastaavanikäisestä väestöstä ja vuonna 2025 toimeentuloasiakkaiden määrä on pudonnut 23,81 %.
- Vuonna 2023 työkyvyttömyyseläkettä sai 11,5 % ja vuonna 2024 11,3 %.
- Ohjaamo kävijämäärät 2021: 685 2022: 2180 2023: 2672 2024: 2445, 2025: 2943
- Työpajan kävijät 2021: 883, 2022: 968, 2023: 991, 2024: 941, 2025: 1441
- Nuorisotoimen hallinnoimassa Oma Suunta ESR+ -hankkeessa on yhteistyössä Bovallius-Palveluiden kanssa vuoden 2025 loppuun mennessä ollut 97 asiakasta, joista 24 on työllistynyt ja 4 lähtenyt opiskelemaan. Vuositasolla nämä 28 asiakasta maksaisivat kaupungille noin 134 400 euroa, mikäli päättyisivät ns. kaupungin vastuulla olevalle sakkolistalle.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Ohjaamo Pieksämäen toimintaa on kehitetty entistä monialaisemmaksi ja toiminnassa on mukana useita nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia saman katon alla. Vuoden 2025 alusta alkaen toimitilat ovat sijainneet Palvelupiste Messingissä yhdessä nuorten työpajan, Keski-Savon työllisyyspalveluiden, Kelan ja kotopalveluiden kanssa samassa kiinteistössä. Nuoret saavat tarvitsemansa tuen eri ammattilaisilta ajanvarauksella sekä ilman ajanvarausta Pieksämäen Ohjaamolta. Monialainen verkosto on tehnyt ajanvarauksetonta työtä ohjaamolla sovitusti. Tämä on mahdollistanut entistä paremman synergian ja tehostanut yhteistyötä nuorten alle 30-vuotiaiden palveluissa. Vuonna 2025 Ohjaamon kävijämäärä oli 2943 kävijää. (noin 500 enemmän kuin edellisvuonna). Oma suunta ESR+ -hanke on tukenut merkittävästi niin aikuisten kuin nuortenkin työllistymistä ja tuonut kaupungille noin 134 400 euron säästöt.

Työttömyyseläkettä saavien tilastossa ovat mukana henkilöt, jotka saivat työkyvyttömyyseläkettä joko työeläke- tai kansaneläkejärjestelmästä tai molemmista järjestelmistä. Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista masennus ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttavat myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys. Sekä mielenterveyden häiriöt että tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat yhteydessä liian vähäiseen liikuntaan, ylipainoon ja tupakointiin. Näihin kunta pystyy vaikuttamaan luomalla edellytyksiä liikunnalle, tarjoamalla laadukkaita ravitsemus- ja ruokapalveluita sekä huolehtimalla paikallisesta ennaltaehkäisevästä päihdetoiminnasta tupakoinnin ja nuuskan käytön vähentämiseksi. Lakisääteiselle ennaltaehkäisevälle päihde ja mielenterveys-työlle on liian vähän työaikaa. 50 % työajalla ei ole ollut mahdollisuutta kehittää. Liikuntatoimi tuki perusturvan toteuttamaa elintapaohjausta mm. tarjoamalla liikuntaneuvontaa sekä elintapaohjausta perusturvan ohjaamille asiakkaille. Tämä tukimuoto oli liikuntapainotteista huomioiden ravitsemuksen, unirytmien jne. Liikuntatoimi on palkannut osa-aikaisen elintapaohjaajan perusturvan täysiaikaisen ohjaajan lisäksi. Liikuntatoimessa elintapaohjaus on ikäryhmäittäistä kattaen nuoet, työikäiset ja seniorit. Ohjaajien työaikaa on varattu elintapaohjauksen toteuttamiseen.

Pieksämäen kaupungin henkilöstömäärä oli 31.12.2025 yhteensä 471 henkilöä. Vakituksessa palvelussuhteessa oli tarkasteluhetkellä 362 henkilöä, mikä oli edellisvuoden tasolla. Henkilöstön määrä vaihtelee vuoden aikana ja siksi henkilötötyvuosi kuvaa paremmin vuoden aikana palvelussuhteessa ollutta työvoimaa kuin vuoden viimeisen päivän tilanne. Henkilötötyvuosia oli yhteensä (*htv2) 439,97. Henkilötötyvuosien määrä väheni noin viidellä edellisvuoteen verrattuna.*) palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä.

Sairauspoissaolopäiviä oli vuonna 2025 17,2 kalenteripäivää / henkilötötyvuosi.

Kaupunki tukee henkilöstönsä fyysistä ja psyykkistä työkykyä tarjoamalla mahdollisuuksia omaehtoiseen itsestä huolehtimiseen. Liikunnan ja kulttuurin harrastamista tuettiin myös liikunta- ja kulttuuriedulla. Enimmillään 120 € arvoista liikunta- ja kulttuurietua haki 417 työntekijää. Vapaa-ajalla oli mahdollisuus osallistua mm. eri pallopelien pelaamiseen työntekijöille varatuilla salivuoroilla sekä vesijumppaan uimahallissa. Keväällä kaupungin työntekijöille järjestettiin mahdollisuus osallistua Seutuopiston organisoimiin tyhy-pajoihin. Monipuolinen tarjonta mahdollisti mm. uusiin lajeihin ja aktiviteetteihin tutustumisen tai osallistumisen opastettuun ulkoiluun Vedenjakareitistöllä. Tyhy-pajoihin osallistui 132 kaupungin työntekijää.

Pieksämäen työterveyshuollon järjestäjänä toimii Terveystalo Oy. Työterveyshuollon tarkoitus on ehkäistä työhön liittyviä sairauksia ja tapaturmia. Lisäksi sen tarkoitus on edistää työntekijöiden työ- ja toimintakykyä sekä työyhteisöjen toimintaa. Työterveystoiminnan tavoitteina on omalta osaltaan puuttua sairauspoissaoloihin varhaisen tuen kautta, löytää ratkaisuja osatyökykyisten henkilöiden työssä jatkamiselle rajoitteista huolimatta ja lisätä työyhteisöjen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulutuksen ja aktivoinnin avulla.

Vastuutahot: nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori, tarkastuslautakunta, konsernijohto, liikunta-toimi, liikuntajärjestöt

TAVOITTEET	Kaupungin toimielimet seuraavat kaikkien asukkaiden hyvinvoinnin tilaa.
TOIMENPITEET	- Kaupungille asetetaan hyvinvointi- ja terveystavoitteet, joiden edistymistä seurataan eri mittareilla. - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä koordinoi hyvinvointikoordinaattori. - Kaupunkilaisten liikunta-aktiivisuutta seurataan ja kehitetään moniammatillisesti
KOHDERYHMÄ	Kaikki ikäryhmät
ARVIOINTIMITTARIT	- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen (prosessi-indikaattori, kuntajohto) - Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista (prosessi-indikaattori, kuntajohto) - Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä (prosessi-indikaattori, kuntajohto) - Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista (prosessi-indikaattori, kuntajohto) - Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (prosessi-indikaattori, liikunta) - Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin (prosessi-indikaattori, liikunta)

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Hyvinvoinnin ja terveyden tavoitteet asetettu hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025.
- Tarkastuslautakunta voi käyttää arvioinnissaan arviointikertomuksen HYTE-mittareita, HYTE-työtä esitelty tarkastuslautakunnalle 23.5.2025.
- Nimettynä asiantuntijana toimii nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori.
- Kirjastotoimessa panostettiin edelleen lukuinnostamiseen. Kirjaston lainamäärä oli 244 496 kpl. Perhepäivähoitajien kirjaston käyttöä tuettiin viemällä lukupaketteja suoraan hoitopaikkoihin, peruskoululaisten lukuinnostamiseen ja kirjavinkkauksiin sekä satutunteihin ja iäkkäille kehitettiin edelleen kirjakotiin palvelua. Lisättiin myös digitaalisia palveluita tukevaa tiedotusta ja ohjausta Seutuopiston kanssa yhteistyössä.
- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista.
- Liikuntatoimen asioita edistetään seurojen kanssa säännöllisissä kokoontumisissa sekä monialaisessa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden johtoryhmässä.
- Elintapaohjaukseen on perustettu alueellinen työryhmä, joka kehittää ja koordinoi liikuntaneuvontaa ja elintapaohjausta. Työryhmä kokoontui neljä (4) kertaa vuoden aikana.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Liikuntatoimessa on on panostettu yhteistyössä seutuopiston kanssa toiminta- ja liikkumissesteisten liikkumiseen mm. tarjoamalla tanssia erityisryhmille sekä palloilua esteettömissä tiloissa. Samalla on kehitetty nivel-, selkä- ja tulesryhmien liikkumista tarjoamalla vesiliikuntaa vahvan ohjauksen turvin. Erityisliikuntakortti vakiintui palvelemaan erityisryhmien osallistumisaktiivisuutta uimahallissa. Esteettömiä luontoreittejä on Partaharjussa, Hiekanpäässä ja Paltasella.

Työikäisten liikkumiskulttuuria tuetaan tempauksilla ja tapahtumilla säännöllisen ryhmäliikunnan lisäksi. Seutuopistolla toimii yli 80 liikunta- ja tanssiryhmää työikäisille ja ryhmissä on 3522 osallistujaa. Seuratoiminta on vilkasta työikäisillä ja seuroja tuetaan sekä liikuntaaktiivointi- ja toiminta-avustuksilla työikäisten liikkumisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

PAINOPISTE 3. Vahvistamme ja kehitämme turvallisuuskulttuuria ehkäisemällä hyvinvointia vaarantavia riskitekijöitä

Vastuutahot: ikääntyvien palvelut ja muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, tekniset palvelut, ev.lut. seurakunta

TAVOITTEET	- Ikäihmisten kaatumistapaturmien ehkäisy sekä arjen turvallisuus varmistetaan laajalla yhteistyöllä ammattihenkilöiden, omaisten ja vapaaehtoisten kesken. Turvallisuuteen liittyvät kodin muutostyöt, turvavarusteiden asianmukaisuus huomioidaan sekä iäkkään henkilön mahdollisimman hyvästä terveydentilasta ja toimintakyvystä huolehditaan. - lökkään henkilön asumisen/kodin turvallisuus, muun arkiympäristön turvallisuus.
TOIMENPITEET	- Kodin tapaturmariskien kartoitus ja tunnistaminen ikäneuvolassa ja ikääntyvien palveluissa - Asianmukaisen tiedon jakaminen, mm. turvallisuustiedotteet - Kotikäyntien yhteydessä kartoitetaan: Kodin muutostöiden tarve, esteettömyys, turvallisuusriskit kodissa, käytössä olevat turvavälineet ja -laitteet, käytön opastus, yhteistyö omaisten kanssa, taloyhtiöiden muutostöiden tarve, ulkoilu- ja asiointireittien kunnossapito - Turvallisuuskävelyt - Ev.lut seurakunnan koulutukset turvallisesta arjesta ja lähimmäispalvelu
KOHDERYHMÄ	lökkäät
ARVIOINTIMITTARIT	- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (tulosindikaattori) - Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot vuonna 2020: 371,8 ja vuonna 2021: 314,5, 2022: 342,1 ja 2023: 305,7 ja 2024: 318.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Suunnitelmakaudella 2023–2025 Etelä-Savon hyvinvointialueen toimenpiteet ovat tähdänneet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, hyvän elämän edellytyksien kestäväan rakentamiseen sekä turvallisuuskulttuurin vahvistamiseen. Vuonna 2024 hyväksytty osallisuusohjelma tukee terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä suunnitelmakaudella vahvistunutta kumppanuusyhteistyötä.

Keskitetty ikääntyneiden oma asiakasohjaus on saavutettavissa yhdestä puhelinnumerosta koko alueella. Vaihtoehtoisesti käytössä on sähköisiä yhteydenottokanavia. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös kolmannen sektorin ja yrittäjien palveluista. Ikäneuvolatoimintaa toimii kaikissa kunnissa. Maksuton palvelu tukee 65 vuotta täyttäneiden terveyttä ja hyvinvointia sekä omaehtoista toimijuutta. Senioreiden elintapaohjausta tarjotaan puolen vuoden jaksoina Eloisan, kuntien ja järjestöjen yhteistyönä. Vapaaehtoistoiminnan rakenteita on kehitetty koko aluella. Laaja-alainen vapaaehtoistoimijoiden verkosto toimii Pieksämäellä, Savonlinnassa ja Mikkeliissä. Vapaaehtoistoiminta tukee sekä vapaaehtoisen että asiakkaan merkityksellistä elämää. Vapaaehtoistoiminta on organisoitua, turvallista ja sopimukseen perustuvaa. Pelastustoimen turvallisuusviestintää on kohdennettu erityisesti harvaan asutuilla alueilla asuville sekä tuetusti kotona asuville ikäntyneille. Asumisturvallisuuden parantamisen toimintamalli on otettu käyttöön.

Seurakunnan lähimmäispalvelu toteutunut suunnitellulla tavalla samoin koulutukset turvallisesta arjesta.

Vastuutahot: tekninen toimi, ESPL, opetustoimi

TAVOITTEET	• Ehkäistään asukkaiden tapaturmia monialaisessa yhteistyössä • Huolehditaan lasten ja nuorten kasvuympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisöjen hyvinvoinnista • Vastataan elinympäristön rakenteellisesta turvallisuudesta
TOIMENPITEET	• Lisätään vanhempien, lasten ja nuorten tietoisuutta tapaturmariskeistä ja valmiuksia niiltä suojautumiseen huomioiden erityisesti seuraavat aihealueet: lasten liikennekäyttäytyminen, kaatumiset, putoamiset, myrkytykset, hukkumis- ja tukehtumisvaara, lasten kuritusväkivalta ja henkinen kaltoinkohtelu • Kartoitetaan tapaturmien määrää
KOHDERYHMÄ	• Kaikki ikäryhmät
ARVIOINTIMITTARIT	• Kunta tarkastaa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein (prosessi-indikaattori, peruskoulu) • Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot 0–14-vuotiailla / 10 000 vastaavanikäistä asukasta • Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, 4. ja 5. -luokkalaiset/ 8. ja 9. -luokkalaiset / ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat / lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat • Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0–6-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavanikäistä • Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 7–14-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavanikäistä

SEURANTA VERRATTUNA VUOTEEN 2024

- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastukset toteutuvat
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot 0–14-vuotiailla vuonna 2022: 66,2 ja 2023: 20,3. Tämä luku on huomattavasti noussut vuonna 2024 ollen 57,2 %.
- Tapaturma koulussa tai koulumatkalla
 - 4. ja 5. -luokkalaiset: ei tuloksia, indikaattoria ei enää päivitetä.
 - 8. ja 9. -luokkalaiset vuonna 2025: 18 kpl / oppilaita 302.
 - Ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat vuonna 2019: 10,6 %, 2021: 3,6 %, 2023: 3 % ja 2025: 12 %.
 - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat, vuonna 2025: 103 opiskeijaa.
- Varhaiskasvatuksessa ylläpidettiin edelleen koko henkilöstön ensiapuvalmiutta.
- Varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma päivitetty joulukuussa 2025.

ARVIOINTI / HUOMIOITAVAA

Turvallisuussuunnitelman mukaisia toimenpiteitä on toteutettu niin yleisessä kaupunkisuunnittelussa (mm. liikenneturvallisuus, yleiset alueet, leikkikentät, kiinteistöt, ml. kiinteistösuunnitelma) kuin vastuualue- ja toimintayksikkökohtaisessa työssä. Lakisääteiset, määrävuosin tapahtuvat julkisten tilojen (mm. koulut ja oppilaitokset) terveellisyys- ja turvallisuustarkastukset on toteutettu kaupungin, Keski-Savon ympäristötoimen, työterveyshuollon sekä työsuojelun yhteistyönä.

Kiinteistösuunnitelma: Kiinteistöistä pidetty huolta niin, että ne palvelevat käyttäjiä turvallisesti ja terveellisesti. Uudisrakentamisessa ja peruskorjauksissa huomioitu esteettömyys niin, että rakennukset palvelisivat kaikkia käyttäjiä. Kiinteistöohjelma on käsitelty valtuustossa 12.12.2022 ja sitä on tarkennettu valtuustossa 11.12.2023 sekä ollut esillä myös 3.6.2024 ja 23.9.2024 valtuustoissa. Vuonna 2025 käynnistetty kiinteistöjen säästöohjelmanmukaiset toimenpiteet myymällä ja purkamalla rakennuksia. Samalla on tehostettu rakennusten käytöstä.

Turvallisuussuunnitelma: Turvallisuussuunnitelman 2022–2025 päivittäminen on valmistunut. Turvallisuussuunnitelma on käsitelty teknisessä lautakunnassa 23.2.2023 ja toimenpiteitä edistetään määrärahojen puitteissa.

Kevytliikenne: Kunnossapidon tasoon on kiinnitetty huomiota myös talvella niin, että pyöräily onnistuisi ympäri vuoden ja liukastumisvahinkoja tulisi mahdollisimman vähän. Suojateiden puhtaanapitoon on kiinnitetty huomiota. Asemanseudun kevytväylä on saatu valmiiksi ja siihen on tehty parannuksia. Turvallisuussuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tehdään loppuun kuluvana vuonna. Savontien saneeraus on aloitettu vuonna 2024 ja sinne tullaan parantamaan kevyenliikenteen väyliä ja panostetaan pyöräilyn sujuvuuteen. Savontien saneerauksen viimeinen vaihe käynnistyy keväällä 2026. Kevyenliikenteenväyliä on peruskorjattu eri kaupungin osissa tavoitteena parantaa kevyenliikenteen sujuvuutta sekä turvallisuutta.

Joukkoliikenne: Asemanseudun joukkoliikenteen esteettömyyttä on kehitetty yhteistyössä Väyläviraston kanssa, asemanseudun peruskorjauksen yhteydessä. Linja-autojen jättöaluetta on rakennettu Harjun koulun, Kontiopuiston koulun ja keskustan urheilukentän kohdalle oleville pysäkeille.

Puistot: Puistojen kunnossapitoon on panostettu. Aseman seudun kunnostamisen yhteydessä myös Museon puoleinen alue on saatettu vuonna 2025 valmiiksi. Aseman seudun uudistetut viheralueet lisäävät asukkaiden ja Pieksämäellä käyvien viihtyvyyttä.

Leikkipaikat: Leikkipuistojen kunnossapitoon on panostettu.

Katujen, teiden ja kevyenliikenteenväylien kunnossapitoa on pyritty hoitamaan niin, että ne ovat turvallisessa kunnossa. Kaavoituksessa on huomioitu aluevaraukset riittäville ja turvalisille liikennetarkoituksille. Teiden ja katujen näkemäalueet pidetään näkemäesteistä vapaana. Teknisessä toimessa suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana on pidetty viihtyisää, turvallista ja esteetöntä asuinympäristöä. Kansalaisten tietoisuutta ja omaa vastuuta tapaturmariskeistä ja niiden ehkäisystä on lisättävä oikean ja ajantasaisen tiedon avulla. Julkinen toimija vastaa elinympäristön rakenteellisesta turvallisuudesta, mutta myös kansalaisten tulee voida osallistua oman elinympäristönsä, mm. liikunta- ja leikkipaikkojen, turvallisuussuunnitteluun. Kaikkien ikäryhmien kohdalla ennaltaehkäisevä tapaturmariskien tunnistaminen, kartoitus ja vähentäminen tulee saada systemaattiseksi ja kattavaksi toiminnaksi. Erityisesti riskiryhmät on tunnistettava. Lisäksi on tuettava varhain ja ohjattava hoidon piiriin heitä, joiden taustassa on lasten turvallisuutta uhkaavia tekijöitä (mm. mielenterveys- ja päihdeongelmia tai väkivaltaa).

Pieksämäen Seudun Maanpuolustusnaiset ry:n jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti Maanpuolustusnaisten ja Naisten Valmiusliiton erilaisiin arjen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviin koulutuksiin vuonna 2025.

Yhdistyksen 72-tuntia varautumisen kouluttajat ovat pyydettäessä pitäneet lyhyitä koulutuksia paikkakunnalla. Yhteistyö paikallisten maanpuolustusjärjestöjen kanssa jatkuu.

Nuorisotoimi/Ohjaamo järjesti yhteistyössä MLL:n kanssa 9.10. Mielen minifestarit, jossa tavoitteena oli lisätä nuorten hyvinvointia tapahtuman kautta ja herätellä aiheen piiriin. Tapahtuma oli suunnattu yläkouluikäisistä ylöspäin 30 ikävuoteen saakka. Tapahtuman kävijämäärä oli noin 450 hlöä.

4 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

YLEISTÄ

1. Tiedostetaan, että Pieksämäellä on yksinhuoltaja- ja vähätuloisia perheitä keskimääräisesti enemmän kuin koko maassa ja Etelä-Savossa. Huomioidaan pienituloisuus palveluja kehitettäessä. Huomioidaan lapset, nuoret ja perheet palveluissa tukien heidän hyvinvointiaan.
2. Kuntien ja hyvinvointialueilla on toimintoja ja tehtäväkokonaisuuksia, jotka kuuluvat kunnan tai hyvinvointialueen järjestämisvastuulle ja joissa niiden asukaslähtöinen toteuttaminen edellyttää yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. 612/2021 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §. Palaveri pidetty 9.12.2025.
3. Toimivat infrajärjestelmät koko kunnan alueelle, sekä tietoliikenneinfra että kuntalaisten omaehtoisen hyvinvoinnista huolehtimisen turvaaminen: turvalliset, toimivat, esteettömät rakennukset, liikuntapaikat ja -tilat, tiet ja kulkuväylät, reitistöt, ulkoilualueet- pidettävä huoli ja kehitettävä. Kunnan liikuntatoimi ja tekninen toimi ovat avainasemassa asukkaiden liikunnallisen elämäntavan valinnan tukemisessa. Toimialojen yhteistyön tulosta ovat mm. kuntien matalan kynnyksen lähiliikuntapaikat sekä pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden edistäminen. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä rakennettava yhteistyössä Eloisan, kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin, yritysten ja yksityisten toimijoiden kanssa. Tärkeää tukea eri järjestöjen toiminta edellytyksiä sekä rakentaa vahvempaa osallisuustyötä yhdessä kuntalaisten ja järjestöjen kanssa. Taide- ja kulttuuritoiminta tunnistetaan yhdeksi hyvinvoinnin ja osallistumisen muodoksi.

4. Kehitämme viihtyisiä ja toimivia asuinympäristöjä koko maaseutukaupunginalueella. Kaupunki yhdessä muiden toimijoiden ja asukkaiden kanssa huolehtii koko kunnan alueen turvallisesta, esteettömästä ja viihtyisästä toiminta- ja elinympäristöstä (ulkoilu-, liikunta- ja leikkipaikat) sekä asukkaiden turvallisesta arjesta. Vastuualueet ja toimintayksiköt huomioivat turvallisuus- ja väkivallan ehkäisy-suunnitelmissa olevat tavoitteet ja toimenpiteet.
5. Huomioidaan seuraavassa suunnitelmassa vanhusten ja vammaisten hyvinvointiin liittyvät kokonaisuudet paremmin.
6. Markkinoinnin ja tiedottamisen kehittäminen osana kunnan pito- ja vetovoimaa. Tiedottamisen tehostaminen, ml. hyvinvointipalvelut ja -toiminnot sekä kunnan palvelut. Kuntalaisten saatava tietoa siitä, mistä saavat eri palvelut. Kts. ikäihmisten huoli digipalveluiden osaamisesta ja saatavuudesta.
7. Laajan hyvinvointikertomuksen tietojen pohjalta valmistellaan seuraavan valtuustokauden alueellinen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026–2029. Seuraava suunnitelma pohjautuu Eloisan hyvinvointisuunnitelmaan, jolloin pystymme paremmin arvioimaan tilastoja koko hyvinvointialueelta.

LAPSET JA NUORET

1. Yhä useampi lapsi ja nuori liikkuu terveyteensä nähden huolestuttavan vähän. Vaikka lasten, nuorten ja perheiden elintapaohjaukseen on kehitetty työmenetelmiä ja toimintatapoja ehkäisemään mm. lasten ja nuorten ylipainon lisääntymistä ja liikkumattomuudesta aiheutuvia terveydellisiä haittoja, niin sitä työtä on jatkettava sekä kehitettävä edelleen. Elintapaohjausta tiivistettävä yhdessä Eloisan kanssa. Vahvistetaan harrastamista koulupäivän yhteyteen ja listään yhteistyötä harrastustoimijoiden kanssa. Kaikkien kuntalaisten liikkumisen mahdollistamista sekä elintapaohjauksen kehittämistä jatketaan ja resursseja kokretisoidaan. UKK-instituutin laskelmien mukaan liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle vuodessa vähintään 3,2 miljardia euroa. Hyvä fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky ja niitä tukeva ympäristö auttavat ihmisiä voimaan hyvin, löytämään paikkansa yhteiskunnassa, jaksamaan työelämässä sekä selviytymään arjesta itsenäisesti.
2. Yhä useammilla lapsilla ja nuorilla on erilaisia käytöshäiriöitä, neuropsykologisia ongelmia sekä ahdistuneisuutta. Häiriöiden lisäksi lapsilla esiintyy paljon reagointia ja väliaikaista oireilua. Tämä näkyy niin neuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen kuin nuorisotyön arjen toiminnoissa. Ennaltaehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin pitäisi löytää enemmän keinoja varhaiseen puuttumiseen ja saada lisää resursseja. Varhainen puuttuminen lasten, nuorten ja lapsiperheiden ongelmiin ei yksistään riitä, vaan tarvitaan myös hyvinvointia rakentavaa ja ennalta ehkäisevää työtä. Vanhempia on tuettava paremmin esim. kotiin jalkautuvilla palveluilla. Yhteistyötä kehitettävä mm. Eloisan lapsiperhesosiaalityön kanssa rajapinnoilla. Monialaista ankkuritoimintaa jatketaan (1 pv/vko). Tarve lisätä 2 pv/viikko.
3. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan perheensä taloudellisen tilanteen huonoksi kokevat nuoret raportoivat muita useammin huonoa koettua psyykkistä ja fyysistä terveyttä, yksinäisyyttä ja väkivaltakokemuksia sekä rajoittuneita osallistumismahdollisuuksia. Tulosten mukaan 36 % näistä nuorista kärsii puutteista kaikilla neljällä osa-alueella. Kouluterveyskyselyn tulokset korostavat tarvetta tukea talousvaikeuksissa elävien perheiden lapsia ja nuoria kouluissa sekä sosiaali- ja terveystalouksissa. (THL)
4. 13–24-vuotiailla nuorilla on enenevässä määrin erilaisia mielenhyvinvointiin liittyviä haasteita ja ennaltaehkäisevää työtä sekä jalkautuvaa työtä kehitettävä. Yksinäisyyden, ahdistuneisuuden sekä uupumuksen kokemukset ovat huomattavasti yleisempiä tytöillä kuin pojilla.

Kunnan ehkäisevä päihdetyö on nuorisotoimen vastuulla ja vastuita jaettu kolmelle eri tiimille. Resurssi riittämätön ja aika ei riitä kaikkien väestöryhmien lakisääteisen ennaltaehkäisevän työn tekemiseen. Huumeiden hankkiminen omalta paikkakunnalta koetaan helpoksi yläasteikäisistä alkaen. Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön pyritään vastaamaan paremmin, kun HYTE-koordinaattorin työ on nostettu 100 % vuoden 2026 alusta.

Huolestuttavaa on etenkin yläkoululaisten tyttöjen ahdistus ja erilaiset ongelmat, jotka ovat lisääntyneet huomattavasti. On hyvä tiedostaa, että lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin ennaltaehkäisy on todella tärkeää. Mielen hyvinvointiin kuuluvat mm. arjen perusedellytysten tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen sekä turvallisen ympäristön luominen.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaiden osuus on lisääntynyt, mikä näkyy monialaisen Ohjaamon sekä nuorten työpajan palveluissa lisääntyneenä asiakasmäärinä. Prosentuaalisesti olemme verrokki kuntiin nähden huonoimmalla prosenttiluvulla. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen heti perusopetuksen jälkeen usein heikentää nuoren motivaatiota hakea koulutukseen myöhemmin. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden varhaista tukea tulisi vielä kehittää ja keskittyä entistään ennaltaehkäisyyn ja ohjaamiseen yhteistyössä hyvinvointialueen, oppilaitosten ja kunnan eri palveluiden kanssa. Lisäksi nuorisotoimen hallinnoima Oma suunta ESR+ -hanke on tukenut merkittävästi niin aikuisten kuin nuortenkin työllistymistä ja tuonut kaupungille noin 134 400 euron säästöt vuositasona. Hanketta toteutetaan yhdessä Bovallius-Palvelut Oy:n kanssa. Erilaista työllistymistä kehittävä toimintaa sekä hanketyötä tehostettava koko suunnitelmakaudella.

5. Perheiden mielestä arjen sujuvuutta elämäntilannemuutoksissa tuettaisiin parhaiten helpolla yhteydenotolla, aidolla kohtaamisella ja kuuntelemisella, lastenhoito- ja kotiavulla sekä matalan kynnyksen keskusteluavulla ilman ajanvarausta ja laajoilla aukioloajoilla. (Eloisa: Perheiden kysely 2025)
6. Kulttuurisen hyvinvoinnin kehittäminen on suunnitelmallista toimintaa ja se on tärkeää lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. Vahvistetaan LAKU-lähetetoimintaa. Päivitetään kulttuurikasvatussuunnitelma kattamaan oppivelvollisuusikäiset.

TYÖIKÄISET

1. Aikuisväestössä esiintyy alkoholin liikakäyttöä ja miehet käyttävät liikaa alkoholia selkeästi naisia enemmän. Terveystieteen kannalta riittävästi liikkuu 40 % aikuisväestöstä. Kolmannes matalasti koulutetuista ja neljännes korkeasti koulutetuista uskoo, ettei todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka.
2. Taide- ja kulttuuritoiminta tunnustetaan yhdeksi osallistumisen muodoksi. Kulttuurinen hyvinvoinnin kehittäminen on suunnitelmallista toimintaa. Hyödynnetään kulttuuria kaikille hankkeessa luotuja toimintamalleja.
3. Työllisyyspalveluiden vastuulla olevat henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalvelut sekä maahanmuuttopalvelut siirtyivät kuntien vastuulle 1.1.2025 ja kuntien vastuu työllisyyden hoidosta sekä kotouttamisesta kasvoi. Kaikkien väestöryhmien kohdalla syrjäytymistä ehkäisevät toimet ja mm. työllisyyden edistäminen sekä pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten kuntouttavat työ- ja toimintakykyä edistävät toimet ovat keskeisiä. Työssä olevien työhyvinvoinnista ja työssä jaksamisesta huolehditaan. Työkyky koostuu useasta eri tekijästä, joihin kunta voi vaikuttaa. Työkykyä ylläpitävien ja työstä palautumisessa auttavien palveluiden tarjoaminen (esim. harrastukset, ulkoilu, liikunta, kulttuuri), työterveyshuollon toimivuus ja työttömien työkyvyn ylläpitoon liittyvät palvelut ovat tärkeitä. Arjen sujuvuus, kuten perheiden toimivat päivähoito- ja koulupalvelut tukevat työssäjaksamista. Työllistymistä edistävissä toimissa tulisi huomioida henkilön oma kokemus työkyvystään ja sen yhteydet muihin terveyden ja hyvinvoinnin haasteisiin sekä suhteessa työelämän vaatimuksiin. Elinikäisen ohjaamisen ja oppimisen monitahoisuuden turvaaminen tulee huomioida. Huomioitava on myös maahanmuuttajataustaiset, osatyökykyiset ja työttömät sekä heidän mahdollisuus yhdenvertaisiin palveluihin.
4. Vahvistettava tiedottamista hyvinvointialueen tukipalveluista päihderiippuvaisille aikuisille. (Alueellinen päihdetilannekysely 2024).

IKÄIHMISET

1. Pieksämäen väestörakenteessa ikääntyminen näkyy kasvavana vanhusväestön määränä ja pienenevinä syntyneiden lasten ikäluokkina. Ikäihmisten olosuhteet tulee saada kotona selviytymistä tukevaksi, erityisesti toimintakyvyn, fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden (ml. tapaturmien ehkäisy) edistäminen, yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden mahdollistaminen sekä palveluohjauksen kehittäminen on tärkeää. Yhteistyötä Eloisan kanssa jatkettava.
2. Kunnan tulee panostaa yhdenvertaisesti asukkaidensa hyvinvointiin, jotta myös iäkkäät pääsevät mukaan yhteisön elämään. Tunne osallisuudesta vahvistaa hyvinvointia ja ehkäisee yksinäisyyttä. Kunnan kannattaa järjestää asukkaille tiloja ja tapoja tehdä yhdessä ja kohdata toisiaan sekä luoda kansalaisjärjestöille ja vapaaehtoistyölle hyvät edellytykset toimia alueella. Järjestöjen tukeminen ja aidot kumppanuudet ovat tärkeitä.
3. Valtaosa ikääntyneistä kokee päivittäisen elämänsä turvalliseksi, vaikka liki puolet 75 vuotta täyttäneistä asuvatkin yksin. Arkitoimista selviytymisessä suuria vaikeuksia kokee 30 %, naiset yleisemmin kuin miehet. 75 vuotta täyttäneistä lähes 95 % kokee esteitä tai huolia sähköisten palveluiden käyttöön liittyen.
4. 75 vuotta täyttäneistä 13,1 % kokee psyykkisesti merkittävää kuormittumista (lähde: Terve Suomi –tutkimus / THL)
5. Ikääntyneiden alkoholin liikakäyttö on yleistynyt, erityisesti 65 vuotta täyttäneillä naisilla sekä 75 vuotta täyttäneillä.
6. Taide- ja kulttuuritoiminta tunnistetaan yhdeksi osallistumisen muodoksi myös ikäihmisten osalta. Kulttuurinen hyvinvoinnin kehittäminen on suunnitelmallista toimintaa.

Hyvinvointia, terveyttä sekä arjen turvallisuutta edistävillä toimilla (hyte) ylläpidetään ja edistetään asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, elämänlaatua, osallisuutta ja toimintakykyä. Toimilla ehkäistään sairauksia ja ongelmia sekä tuetaan mahdollisuuksia huolehtia omasta hyvinvoinnista.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Vuonna 2022–2024 on valmistunut seuraavat suunnitelmat ja asiakirjat, jotka ohjaavat hyvinvoinnin edistämisen työtä Pieksämäellä.

- [Turvallisuussuunnitelma 2022–2025](#) (valtuusto 2.5.2022 § 23)
- [Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2022–2025](#) (valtuusto 6.6.2022 § 37)
- [Ikäohjelma](#) (valtuusto 26.9.2022 § 49)
- [Varhaiskasvatussuunnitelma 2022](#) (opetuslautakunta 15.6.2022 § 55)
- [Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2022–2025](#) (valtuusto 12.12.2022 § 86)
- [Varhaisen tuen käsikirja 2022–2025](#) (opetuslautakunta 14.12.2022 § 96)
- [Kiusaamisen vastainen ohjelma](#) (opetuslautakunta 14.12.2022 § 100)
- [Lähisuhdeväkivaltatyön opas 2022](#) (maakunnallisena yhteistyönä laadittu)
- [Kiinteistöohjelma 2022–2026](#) (valtuusto 12.12.2022 § 83)
- [Osallisuusohjelma](#)
- [Kulttuurihyvinvointisuunnitelma](#)
- [Kulttuurikasvatussuunnitelma](#)
- [Pieksämäen järjestöyhteistyön käsikirja](#)
- [Pieksämäen kaupungin kotoutumisohjelma 2024](#)
- [Etelä-Savon hyvinvointisuunnitelma 2023–2025](#)
- [Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025](#)

6 Kertomuksen vastuutaho ja laatijat

Pieksämäen kaupungin laajan hyvinvointityöryhmän jäsenet valtuustokaudella 2022–2025

- Seija Laitinen, nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori, työryhmän pj. (Pieksämäen kaupunki, nuorisotoimi)
- Päivi Majoinen, kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja, työryhmän sihteeri (Pieksämäen kaupunki, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi, Seutuopisto)
- Soili Moilanen, kaupunginhallituksen pj.
- Erkki Huupponen, kaupunginvaltuuston pj.
- Pekka Häkkinen, vt. tekninen johtaja (Pieksämäen kaupunki, tekninen toimi)
- Jari Honkanen, liikuntapalvelupäällikkö (Pieksämäen kaupunki, liikuntatoimi)
- Pertti Kumpulainen, vammaisneuvoston puheenjohtaja
- Leena Majava, toiminnanjohtaja (Neuvokas toimintakeskus)
- Anja Manninen (PAISTE ry)
- Anu Pöyhönen, toimistopalvelupäällikkö (Pieksämäen kaupunki, henkilöstö- ja toimistopalvelut)
- Minna Salomaa, mielenterveys ja päihteet -yksikön esimies (Etelä-Savon hyvinvointialue)
- Pirkko Kärkkäinen (DIAK)
- Merja Voutilainen, terveysvalvonnan johtaja (Keski-Savon ympäristötoimi)
- Eeva Häkkinen, hyvinvointikoordinaattori 31.8.2024 saakka, Terho Korhonen 1.8.2024 alkaen (Etelä-Savon hyvinvointialue)
- Matti Pehkonen, kirkkoherra (Pieksämäen seurakunta)
- Jussi Hentunen (Pieksämäen yrittäjät)
- Mervi Lintunen, kyläasiamies (Järvi-Suomen kylät ry)
- Tarja Kolehmainen (Pieksämäen tukipalvelut oy)
- Eero Väyrynen, työllisyyskoordinaattori (Pieksämäen kaupunki)
- Emilia Savolainen, kaupunginjohtaja (Pieksämäen kaupunki) 1.9.2025 alkaen

Lasten ja nuorten Pieksämäki -työryhmä

Pieksämäen kaupunki: Seija Laitinen, nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori (nuorisotoimi), Jukka Keituri, opetusjohtaja (kasvatus- ja opetuspalvelut) ja Jaakko Roitto, varhaiskasvatusjohtaja (varhaiskasvatuspalvelut). **Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa:** Marja-Riitta Savolahti palveluesihenkilö (neuvolapalvelut), Anne Pellikka, sosiaalityöntekijä (lapsiperhepalvelut) ja Hanna Kokkonen, perhekeskuskoordinaattori.

7 Kertomuksen hyväksyminen

Hyväksytty:

Kaupunginhallitus 9.3.2026

Kaupunginvaltuusto 16.3.2026

PIEKSÄMÄKI

Elämäsi asemapaikka

PIEKSÄMÄEN KAUPUNKI

PL 125, Kauppakatu 1

76100 Pieksämäki

015 788 2111

kirjaamo@pieksamaki.fi

www.pieksamaki.fi

www.visitpieksamaki.fi

